

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Ondokuzuncu İçtima

15 . 9 . 1339 Cumartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	110	2. — Evvelce teşekkürname ve bilâhara takdirnameyle taltif edilen Binbaşı Mehmed Rüşdü Efendi hakkında iki takdirname alanlar misillû muamele lâzım-gelip gelmiyeceğinin tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/26), Takdirnameyle taltif Kanununun ikinci maddesinin tefsirine (3/39), Takdirnameyle taltif Kanununun tefsirine (3/40), Takdirnameyle taltif Kanununun tefsirine (3/41) dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkereleri ile Müdafaai Milliye Encümeni mazbataları	111
2. — Evrakı varide	111	3. — İstiklâl Madalyası Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası (3/44)	111
<i>Takrirler</i>			
1. — Gazianteb Mebusu Hafız Şahin Efendinin, 1339 senesi İkinci Avans Kanununun Posta mütaahhit ve sürücüleri hakkındaki madde mahsusasının tefsirine dair takrirî (4/26 mükerrer)	111	4. — Tıp Fakültesinden neşet edecek etibbayı mülkiyenin sureti istihdamları hakkında kanun lâyihası ve Sıhhiye Encümeni mazbatası (1/26)	111
<i>Lâyhalar</i>			
1. — Sükna Kanununu tadilen tanzim edilen kanun lâyihası (1/223)	111	3. — Müzakere edilen maddeler	111
<i>Teklifler</i>			
1. — Kütahya sabık Mebusu Cemil Beyin, Mesken icarları hakkında kanun teklifi (2/168)	111	1. — Muhtacini zürraa tavizân tohumluk ve çift hayvanatı ve alâtı ziraiye itası için İktisat Vekâleti 1339 senesi bütçesine 500 bin lira tahsisat vaz'ına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/164)	111:140
2. — Bozok (sabık Yozgad) Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Sükna kanunu teklifi (2/169)	111		
3. — Kütahya (sabık) Mebusu Cemil Beyin, İcari mesakin hakkında kanun teklifi (2/170)	111		
<i>Mazbatalar</i>			
1. — Aydın Mebusu Doktor Mazhar Beyin, İmar ve İskân Vekâleti teşkili hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/163)	111		

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat;

Saat : 2,00

REİS — İkinci Reisvekili İsmet Beyefendi

KÂTIPLER : Ruşen Eşref Bey (Karahisarı Sahib), Falih Rıfki Bey (Bolu)

REİS — Efendim celse açılmıştır. Zaptı sabık hulâsası okunacak :

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

İkinci Reisvekili İsmet Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde küşad edilerek zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Muhtelif suret ve müddetlerle mahkûm bâzı eşhas hakkında Heyeti Vekileden mevruz tezkereler Adliye Encümenine; Trbbiye talebesi hakkında İstanbul Mebusu Hamdullah Subhi Bey ve rüfekasının ve İstanbul'daki Harbiye Nezareti binasının Maarif Vekâletine devri hakkında Bolu Mebusu Falih Rıfki Bey ve rüfekasının, Harbi Umumide memaliki cenebiyede kalan üseramız hakkında Kastamonu Mebusu Halid Beyin temenni takrirleri Heyeti Vekile Riyasetine havale, Muhtacini zürraa tavizan tohumluk ve saire itası hakkındaki lâyhaya dair Muvazenci Maliye Encümeni mazbatasıyla Evkafı mülhaka fazlalarından alınmakta olan mali maktuun ilgası hakkındaki lâyhaya dair Şer'îye ve Evkaf Encümeni mazbatası ve idarei husuusiye memurlarıyla mazulîn ve mütekaidîn evlâtlarından leyli talebe olanlar hakkında Urfa Mebusu Şeyh Saffet Efendinin takriri ruznameye ithal edildi.

Tebrikâtı mutazammın telgraflara Divanı Riyasetçe cevap itası tensibolundu.

Katil maddesinden yedibuçuk sene küreğe mahkûm İmamoğlu Hasan'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkındaki Adliye «ncümeni mazbatası kıraat ve müzakere cereyanından sonra mazbata kabul edildi. Rüşvet maddesinden on sene küreğe mahkûm Mülâzimievvel Lütfi Efendinin bakıyei müddetinin affı hakkındaki Adliye Encümeni mazbatası, Kars Me-

busu Ağaoğlu Ahmed Beyin takriri veçhile. En cümene iade ve cinayetle mahkûm Urfalı Hacı Mustafa'nın iadei hukuku memnuasına dair mazbata kıraat ve kabul olundu. Firari ve bakaye efrada ve Avrupa'dan gelecek kükiirtlere dair tekliflerin şayanı müzakere olmadığı hakkındaki Lâyiha Encümeni mazbataları kıraat ve kabul edildi. Sükna Kanununun ilgası dolayısıyla Mahzeni Evraka giden evrakın celp ve cem'i hakkında Mentese Mebusu Esad Efendi ve rüfekasının takriri kıraat ve kabul olundu. Muhtacini zürraa tohumluk ve saire itası hakkındaki lâyihanın müstacelen müzakeresine dair İktisat Vekili Mahmud Esad Beyle Cebelbereket Mebusu Avni Bey ve rüfekasının takrirleri kıraat ve kabul olunarak teneffüs için Celse tatil olundu.

İkinci celse

İsmet Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat tohumluk hakkındaki lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında müzakere cereyan ettikten sonra müzakerenin kifayetiyle maddelere geçilmesi kabul edildi. Birinci maddenin müzakeresine başlandı ise de nisabı ekseriyet kalmadığından maddelerin müzakeresine devam edilmek ve Cumartesi günü toplanmak üzere İctimaa nihayet verildi.

Reis	Kâtip
İkinci Reisvekili	Karahisarı Sahib
Çorum	Ruşen Eşref
İsmet	
	Kâtip
	Bolu
	Falih Rıfki

REİS — Zaptı sabık hulâsası hakkında mütalâa var mı? Zaptı sabık hulâsasını aynen kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Zaptı sabık hulâsası aynen kabul edilmiştir.

2. — EVRAKI VARİDE

REİS — Evraki varideyi arz edeceğim efendim :

Takrirler

1. — *Gaziantep Mebusu Hafız Şahin Efendi'nin, 1339 senesi İkinci Avans Kanununun posta mütaahhit ve sürücüleri hakkındaki maddesi mahsusasının tefsirine dair takriri (1/26 mükerrer) (Muvazenei Maliye Encümenine)*

Lâyhalar

1. — *Sükna Kanununu tadilen tanzim edilen kanun lâyihası (1/223)*

Teklifler

1. — *Kütahya sabık Mebusu Cemil Beyin, Mesken icarları hakkında kanun teklifi (2/168)*

2. — *Bozok (Sabık Yozgad) Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Sükna Kanunu teklifi (2/169)*

3. — *Kütahya (sabık) Mebusu Cemil Beyin, İcarı mesakin hakkında kanun teklifi (2/170)*

REİS — Geçen devrei intihabiyede, Mesken icarları hakkında verilip Mahzeni Evraktan elbedilen bir Kanun lâyihası ile tekâlifi kanuniye Adliye Encümenine tevdi edildi.

Mazbatalar

1. — *Aydın Mebusu Mazhar Beyin, İmar ve İskân Vekâleti teşkili hakkında teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası (2/163) (Kanunu Esasi ve Muvazenei Maliye encümenlerine)*

2. — *Evvelce teşekkürname ve bilâhara takdirnameyle taltif edilen Binbaşı Mehmed Rüşdî Efendi hakkında iki takdirname alanlar misillü muamele lâzımgelip gelmiyeceğinin tefsirine (3/26), Takdirnameyle taltif Kanununun tefsirine (3/40), Takdirnameyle Taltif Kanununun tefsirine (3/41) dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkereleriyle Müdafai Milliye Encümeni mazbataları*

REİS — Takdirnameyle taltif usulü hakkındaki Kanunun tefsirine ait üç kита Müdafai Milliye Encümeni mazbatası var, ruznameye alıyoruz.

3. — *İstiklâl Madalyası Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Müdafai Milliye Encümeni mazbatası (3/14)*

REİS — İstiklâl Madalyası Kanununun tefsirine ait Müdafai Milliye Encümeni mazbatası var, keza Ruznameye alıyoruz.

4. — *Tıp Fakültesinden neşet edecek etibbayı mülkiyenin sureti istihdamları hakkında kanun lâyihası ve Sıhhiye Encümeni mazbatası (1/26)*

REİS — Etibbanın hizmeti mecbure lâyihası ve bu husus hakkında Sıhhiye ve Muaveneti İcümeye Encümeni mazbatası var, ruznameye alıyoruz.

3. — MÜZAKERE EDİLEN MADDE

1. — *Muhtacini zürraa tavizan verilecek tohumluk ve çift hayvanatı ve alâti ziraiye için İktisat Vekâleti 1339 senesi bütçesine (500) bin lira tahsisat vaz'ına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/164)*

REİS — Efendim ruznamemizde, Muhtacini zürraa verilecek tohumluk, çift hayvanatı ve alâti ziraiye tahsisatı hakkındaki lâyihai kanuniye vardır. Birinci maddesinin müzakeresine devam edeceğiz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüştane) — Reis Bey, müsaade buyuruyor musunuz?

REİS — Buyurunuz, efendim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüştane) — Efendim, Muhtacini zürraa tavizan verilecek tohumluk için beş yüz bin lira tahsisat istenilmişti. Bendenizin dünkü müzakereden hâsıl ettiğim kanaata göre Meclisi Âli bunun tezyidine taraftardır ve esasen 1340 senesi bütçesiyle ilkbahar zeriyatı için ayrıca yine tahsisat isteneceğini bendeniz dün arz ettim. Binaenaleyh bilâhara ihtiyaç hâsıl olursa; o günün ihtiyacına göre ayrıca para tahsis ederiz. Şimdi tohumluk tahsisatının bir milyon liraya iblâğında bir mâni yoktur. Bir milyon liraya iblâğ edebiliriz. (Teşekkür ederiz sesleri) Yalnız müsaadenizle şunu da arz edeyim : Bu verilecek olan tahsisatın sekiz yüz bin lirasını tavizan verelim ve 200 bin lirasını meccanen verilecek fasla koyalım. Yani Maliye bütçesinin 99 neu (A) faslına koyalım. 800 bin lirasını tavizan verirsek ve 200 bin lirasını tohumluk ve yemeklik faslına koyarsak, lâyihai kanuniyeyi bu şekilde tadil edersek maksat hâsıl olur ve Meclisi Âli müsaade buyurursa şimdi burada

Muvazenei Maliye Encümeni arkadaşlarımızla beraber tertibi yapar ve takdim ederiz. (Peki sesleri)

MUSTAFA B. (İzmit) — Efendiler bir inkılâbı elhamdülillâh idrak ediyoruz. Fakat Maliye Vekili Beyefendiyle İktisat Vekili Beyefendinin tamamen memleketin ihtiyacatını düşünerek müspet bir kararla buraya gelmediklerine kanaat ediyorum. Efendiler! Bugün memleket büyük bir ihtiyaç içerisinde. Memleketin hakiki efendisi olan köylünün hakiki ihtiyacını ne bir milyon ve ne de iki milyon lirayla temin edemeyiz. İktisat Vekâleti bugün köylerde tetkikat yaptırmalı ve hakiki ihtiyaçlarını tesbit ve tâyin ettikten sonra buraya gelmelidir. (Zamana muhtaçtır sesleri) Heyeti Vekilenin bunu şimdiye kadar tesbit ederek bu derlere karşı müspet bir karar vermesi lâzımdır. Şimdi bu tesbit edilen bir milyon lira benim dairei intihabiyeme yetişmez. Halk hiçbir şey istemiyor. Yalnız bir çift öküz ve yiyecek ekin istiyor ve «Onunla Hükümetin bütün tekâlifini vereyim.» diyor. İktisat Vekili Beyefendi buraya teşriflerinde kendilerinden soruldu. «Hangi ihtiyaç üzerine bu para isteniyor?» denildi. Encümen Reisi Beyefendinin ifadeleriyle müspettir ki Meclis müzakereye başladığı zamanlarda memleketin ihtiyacatı umumiyesi hakkında sabit bir şey verememiştir. Kendi ifadeleriyle de müspettir ki (500 000) lira ihtiyaca kâfi değildir. Binaenaleyh; beşyüz bin lira, bir milyon lira ihtiyaca kâfi değilse onların ihtiyacını temin edecek bir paranın verilmesi lâzımdır. Verilecek olan bu para onların ihtiyacatını katiyen tatmin etmeyecektir. Onun için halkın ihtiyacatını tatmin edecek bir paranın verilmesini rica ediyorum.

İkincisi : «Bununla hayvan alacağız.» deniyor. Memleketin bir kısmında hayvan hastalığı yüzünden hayvan yoktur. Şu halde hayvanata ihtiyaç vardır ve binaenaleyh hayvan satın alınacaktır. Fakat neden Hükümet elindeki hayvanları ahaliye tevzi etmiyor? Evet. Gözümüzün önünde onbeş liraya bir beygir satılıyor. Onbeş liraya satılan bu beygirler niçin halka verilmiyor? Hükümetin elinde hayvan varken ayrıca hayvan muhayaası için neden, bizden bu para talebolunuyor? İzmit'te ordunun terk ettiği hayvanatın satılmayıp halkın muhtacine tevzi edilmesini rica ettik.

Maatteessüf kabul edilmedi. Orada satıldı. Satılan hayvanlar zenginler tarafından alınarak mezbahalara götürülüp kesildi ve binaenaleyh zenginlerin ticaretini temin için bu hayvanlar feda edildi. Hayvan lâzım. Lâzım olan bu hayvanlar, kasaplığa verilmeyip de halkın eline verilseydi, halk hem kendi ihtiyacını temin edecek ve hem de Hükümete Âşardan yüzbinlerce para temin edecekti.

«Alât ve edevatı ziraiye alacağız. Traktörler alacağız.» deniliyor. İktisat Vekili Beyefendi mevcut traktörleri ile Ankara muhitindeki kilometrelere yerleri sürdürsün. Ve biz de buraların ziraatını görelim ve iftihar edelim. Gitmiyecek yerlere, küçük çiftçilere traktörün lüzumu yoktur. Traktör, büyük çiftçilere aittir. Küçük çiftçilerin birer sabanı ve birer hayvanları olduktan sonra kendi saileleriyle kendi ekmeklerini temin etmek kabiliyetleri vardır. Hükümet, bunları toplayıp ve halkın ihtiyacatını tesbit edip Meclisin küşadında bize verecekti ve biz de ona göre bir karar verip şimdiye kadar semeresini görecektik. Fakat maalesef el'an müzakeresi devam ediyor. Onun için serian bir karar verilmelidir ve bu karar; bir milyon, iki milyon değil halkın ihtiyacatını temin edebilecek bir kabiliyette ve o miktarda olmasını temenni ederim.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Efendiler, İzmit Mebusu Mustafa Bey diyorlar ki: «İktisat Vekili Bey müspet bir malûmata sahip değildir ve binaenaleyh, bu ihtiyacatı uluorta tâyin edivermiştir. O suretle gelmiş ve bizden beş yüz bin lira istemiştir. Hattâ bu, encümen Reisi Beyin ifadesiyle de teyidedilebilir.» Efendiler! Şu ciheti arz edeyim ki; İktisat Vekilinin elinde memleketin ihtiyacatı hazırasına dair ve teşkilâtı hazıramıza göre müspet vesâik mevcuttur ve İktisat Vekili beş yüz bin lirayı Muvazenei Maliyeden istediği vakit elinde müspet vesâikle istedi. «İhtiyaç bundan fazladır.» buyuruyorlar. İhtiyacın bundan fazla olduğuna ve bu paranın kifayet etmeyeceğine dair acaba kendi ellerinde müspet vesâik var mıdır?

MUSTAFA B. (İzmit) — İşarâtı arz ediyorum.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (Devamla) — Bendeniz zatâtilerini dinledim, rica ederim müsaade buyurunuz. Efendim, elle-

rinde müspet bir vesika var mıdır ki, bu paranın kifayet edip etmeyeceğinden bahis buyuruyorlar? Elllerinde iş'arat varmış; bizim elimizde de vesai-ki resmiye vardır. Acaba bu vesai-ki resmiye mi kanaatbahştır? Yoksa dairei intihabiyesinden vukubulan iş'arat mı kanaatbahştır? Tekrar ediyorum, Muvazeneî Maliye Encümeninde de tekrar ettim. Beş yüz bin lira elimizdeki vesai-ka göre kâfi değildir, bir milyondan fazlaya ihtiyacımız vardır. Fakat Maliye Vekilî Beyefendiyle görüş-tüğümüz zaman - siai Maliyemiz nazarı itibara alınarak - şimdilik bu kadar verilmesi muvafık görülmüştü. Fakat Maliye Vekilî Beyefendi bu-gün beş yüz bin lira daha temin edeceğini vaat buyuruyorlar. Binaenaleyh maksat hâsil ol-muştur, bu kâfidir, bunu Heyeti Celilenize te-min de edebilirim. Yalnız tekrar ediyorum; İktisat Vekilinin gayrimüspet vesai-ke buraya geldiğini ve bu parayı istediğini iddia eden Mustafa Beyefendi acaba kendi iddialarının müspet oldu-ğuna dair bize katî ve esaslı bir vesai-ke gösteri-bilirler mi?

Çiftçinin hayvanata olan ihtiyacından bahs buyurdular, bu da doğrudur, hayvanat ihtiyacı; yüz bin, iki yüz bin, üç yüz bin, beş yüz bin de-ğildir. Bendeniz, milyonlara bâliğ olan hayva-nat ihtiyacatını, her hangi bir memleketin bir günde temin etmesine imkân ve ihtimal olduğunu görenlerden değilim. Bugün yapılacak iş; eşeddü ihtiyacı olan çiftçilere, elinde fazla hayvanatı bu-lunup da satılığa çıkaranlardan ve satacak olan-lardan alıp tevzi etmek ve onlara işlerini gördür-mektir. Yoksa; biz burada beş yüz bin liralık bir kanunla ıslahı hayvanat için gelmedik. Hastalık kırıyor diyorlar. O da doğrudur, fakat efendi-ler. Şunu kemali şükranla tekrar edebilirim ki, geçen sene hayvanat hastalığı yedi yüz köye aid- olduğu halde bu sene - resmî vesai-ka istinaden söylüyorum - elli beş karyeye inmiştir. Elimizde-ki bu baytar meveidiyle, bu teşkilâtı baytarıye ile ve bu siai maliyemizle bundan fazlasını daha büyük bir muvaffakiyetle başarmak imkânı yok-tur. Başka memleketler efendiler! Hayvan hasta-lığı zuhur ettiği zaman vebayı bakarı şöyle dur-sun, şap hastalıklarına karşı bile bir, birbuçuk, iki milyon İngiliz lirası sarf etmişlerdir de bu hastalığı bir iki ayda bitirmişler. Fakat; biz en müthiş, en tehlikeli hastalık olan vebayı bakarı için yalnız yetmiş bin kâğıt ancak sarf edebil-dik Bundan ilerisine gidemedik. Bu yetmiş bin

kâğıt ile bulaşık olan yedi yüz köyü elli beş köye indirdik. Memlekette hayvanat çok azalmıştır. Fakat bu başka bir meseledir ki, onu mevzuubah-setmekle kanunun çok haricine çıkmış oluyoruz. Bu kanun, ıslahı hayvanata mütaallik değildir. Elinde hayvanı bulunmayan köylüye küçük bir hayvan vereceğiz.

Traktörler meselesine gelince : Filvâki trak-törleri idare edecek büyük çiftçilerdir. Fakat burada mevzuubahsolan büyük çiftçiler değildir. Fazla miktarda hayvan tedarik etmek imkânı ol-madığından yirmi, otuz traktör tedarik edecek ve muhtaç ve küçük olan çiftçilere göndereceğiz ve orada Hükümetin hesabına arazi sürdüreceğiz. Makinistlerini hazırlamışızdır. Bunu yapmadığı-mız halde hayvan dahi bulamıyacak olan küçük çiftçi bittabi eliyle tarlasını kazanmaz ve binaen-aleyh vereceğimiz tohumluktan da istifade ede-meyecektir. Yoksa küçük çiftçilerimizin her biri-sine birer traktör verecek değiliz. Muhtelif mun-takalara, muhtelif ihtiyaçlar üzerine traktörler tahsis edeceğiz. Bunlar oralarda Hükümet hesa-bına işliyecektir. Çiftçi mahsulâtını kaldırdığı zaman traktörlerin yalnız masarifi zaruriyesini verecektir. Mesele bundan ibarettir. O kadar izâm etmek de muvafık değildir. Sonra «Eldeki traktörleri verirsek daha iyi olur» diyorlar.

Efendim; kemali memnuniyetle bunu da yâd edebilirim ki, memleketimizde makina ile ziraat yapmak hevesi çok artmıştır. Ve Bankanın elin-de mevcut bütün traktörleri satılmıştır. Yalnız birkaç mektepte nümunelik traktörler vardır. Bu traktörleri mekteplerden kaldırıp da başka yerle-re gönderemeyiz. Çünkü orada makinistler var-dır ve orada tecrübe görüyorlar. İhtiyacımız olan beş, on ne ise mahallî ihtiyaca göre bunu tesbit edip, onları alıp göndereceğiz. Müsaade buyu-rursanız mevzuubahis ve müzakere olan kanunun birinci maddesine ait bâzı mâruzatta bulunacağım. Mamafih sualleri dinledikten sonra maddeye dair söylerim.

REİS — Mustafa Beyefendinin izahatları ka-nunun heyeti umumiyesine aittir. Halbuki kanu-nun heyeti umumiyesi hakkında müzakere cere-yan etmiştir. Fakat Mustafa Bey ilk defa söz al-mıştır ve heyeti umumiyesi hakkında izahatta bulunmuştur. Bu hususta Makamı Riyaset maalesef zayıf göstermiştir. Bundan dolayı rica ede-rim Vekil Beyefendi madde hakkında izahlarını ikmal buyursunlar.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Efendiler! müsaadenizle kanunun heyeti umumiyesi hakkında değil, fakat kanunun en ruhlu maddesini teşkil eden birinci maddesi hakkında mütalâatı âcizanemi arz ediyorum. Bendenize öyle geliyor ki hedefi, gayesi pek vazih olan muhtac çiftçilerin Tohumluk ve vesaiti ziraiye Kanunu etrafında bilhassa Muvazenei Maliye Encümeni Reisi Bey tarafından iradedilen nutuk ve söylenen sözler çok kıymetli olmakla beraber mesele lüzumundan fazla izam edilmiştir. Muvazenei Maliye Encümeni Reisi Beyefendi birtakım kıymetli noktalara işaret etmiştir. Fakat bu noktalar kıymetli olmakla beraber esas mesele ile alakadar değildir. Binaenaleyh mesele büyüye büyüye esas mesele ile katiyen münasebeti olmayan şeylere temas edilmiştir. Bendeniz maksat ve gayesi malûm ve muayyen olan kanunun etrafında arzi malûmat edeceğim. Ve bilhassa kanunun ruhunu teşkil eden birinci madde hakkında İktisat Vekâletinin ve Hükümetin noktai nazarını söyleyeceğim.

Efendiler! Heyeti Celilenize iki şekil arz eden bir madde kanuniye teklif edilmiştir ki: O da birinci maddedir. Bunun birincisi Hükümetin teklifi, ikincisi encümenin teklifidir. Arasındaki fark şudur: Hükümet diyor ki: Verilecek olan beşyüz bin lirayı tohumluğa, alât ve edevatı ziraiyeye ve çift hayvanatına sarf edelim, her biri için sarf edilecek meblâğ ayrıca takyit ve tahdid edilmesin. Muvazenei Maliye Encümeniniz de diyor ki: Yüzbin lirası mutlak surette alât ve edevatı ziraiyeye sarf edilsin de dört yüz bin lirası da tohumluğa verilsin. Aradaki fark bundan ibarettir. Birincisi Hükümetin ittifakiyle tesbit edilmiştir. İkincisi Muvazenei Maliyenin ekseriyetiyle tesbit ve serd edilmiştir. Bu mesele mevzuubahsolurken bendeniz Muvazenei Maliye Encümeninde filvaki yüzelli bin liradan bahsettim. Ve Meclisi Âlinizde de otuz, kırk bin liradan bahsettim. Fakat bu rakamları kanunda tesbit edilmek için söylemedim. Bilâkis madde kanuniyenin Hükümet tarafından teklif edildiği şekilde kabul edilmesi için söyledim. Eğer yüzelli bin, yüz bin, sekizyüz bin liralık bir rakamın alât, edevatı ziraiyeye mutlak surette tahsisine kail olsaydım, bunu Muvazenei Maliye Encümeninde değil, kanunun

Hükümetle, Maliye Vekâletiyle hini müzakeresinde, İktisat Vekâletince hini tanziminde, mevzuubahsederdim. Ve lütfen Muvazenei Maliye Encümeni Reisi Beyefendi Hazretleri hatırlarlar ki encümende bu bahse geçtiğimiz zaman Hükümetin teklifinin olduğu gibi kabul edilmesini rica etmiştim. Muvazenei Maliye Encümeni yüz bin liraya indirdi ve bunu takyidetmeye ekseriyetle karar verince telâşa düştüm. Çünkü mahallî ihtiyacı; teferruatıyla merkezden kavramak imkân ve ihtimali yoktur.

Bunu encümen Reisi Bey derhal reyeye vaz'ettiler, kabul edilmedi. Tekrar ettim Reis Beyefendiye, lütfen hatırlayacaklarını ümid ediyorum, dedim ki: Hükümetin noktai nazarını Muvazenei Maliye Encümeninin ekalliyetiyle birlikte Meclis huzurunda müdafaa edeceğim. Ve Meclisi Âlinizde de geldiğim zaman bunun belki otuz, kırk bin lira olacağını söyledim ve binaenaleyh Hükümetin serbest bırakılması, çünkü mahallî ihtiyacı teferruatıyla buradan görmek kabil olmadığından tecrübe ve mantika istinaden tanzim edilen Hükümetin teklifinin kabulünü rica ediyorum. Ve aynı fikirde ısrar ediyorum. Efendiler filvaki Muvazenei Maliye Encümeninin dediği gibi yüz bin lira kabul edildiği takdirde, yani yüz bin lira alât ve edevatı ziraiyeye hasredildiği vakit te bir tehlike melhuz değildi. Yalnız müşkülât vardı. Belki yüz bin liraya ihtiyaç olmayacaktır. Her iki şekilde de Millet Meclisinin huzuruna yeni bir kanun getirerek vaziyeti tashih etmek mecburiyetinde kalacağız. Ve iş uzayacaktır. Binaenaleyh ortada bir müşkül var. Bir de faydası muayyen olan bir nokta vardır. Ne için faydası muayyen ve malûm bir mesele dururken müşkülü tereh edelim? Bendeniz bunu anlamıyorum. Mamefih bendeniz tekrar arz ediyorum. Müşkül de değildir. Muvazenei Maliye Encümeninin teklif ettiği tatbik edilebilir. Fakat bu ihtiyaçtan fazla ise tohumluğa bunu sarf edemeyiz. Hulâsa efendiler, bu birinci maddenin Hükümetin teklifi vechile aynen kabul edilmesini rica ediyorum.

REİS — Vekil Bey, Maliye Vekili Beyefendinin izahatı hakkındaki noktai nazarınızı izah buyurunuz!

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Bu ihtiyacı Maliye Vekili Beyefen-

di tarafından nazarı itibara alındığını görüyorum. Bir milyon lira veriyorlar, bu da şayanı şükrandır ve İktisat Vekâletinin derhal kabul edeceği bir tekliftir ve zannedirim vekâletin bir milyon liraya da ihtiyacı vardır. Hattâ biraz da fazlaya. Fakat bir milyon liranın ihtiyacı tatmin edeceğini zannediyorum.

ALİ SAİB B. (Kozan) — Beyefendi! demin buyurdunuz ki, bu paramın ihtiyaca kâfi olduğuna dair İktisat Vekâletinin bu hususta vesaiki vardır ve bu vesaika nazaran bu beş yüz bin lira kâfidir. Şimdi de bir milyon lira istiyorsunuz.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim, elimizde vesaik vardır. Fakat bu vesaika nazaran bu beş yüz bin lira kâfidir demedim. İhtiyac elimizdeki vesaika göre bir milyon liradan fazladır. Fakat Hükümetle ve Maliye ile hini müzakerede, beş yüz bin liradan fazla bir para verilemeyeceğine, sıai maliyemizin bundan fazlasına mütehammil olmadığına zahiboldum ve beş yüz bin lira ile iktifa ettik. Çünkü beş yüz bin lirayı kabul etmeyip bir milyonun tamamen tesviyesini beklêmek demek; nadaslarını yapmak için elleri böğründe ve bütün ümitlerini bize bağlamış olan çiftçilere cevap vermemek demektir. Bu para ile ihtiyacın ne kadarını tatmin edebilirsek o kadarını tatmine koşacağız ve daha fazlası için Meclisi Âlinize müracaat edeceğiz dedim. Yoksa beş yüz bin lira kâfidir demedim. Fakat bu para bir milyon, birbuçuk milyon liralık ihtiyac için büyük bir yardımdır ve bütün çiftçiler bu bir milyon lirayı beklemeyecektir. Kimisi Ziraat Bankasından istikraz edecektir. Bâzısının bâzi müessesat nezdinde itibarı vardır. Bunlar ihtiyaçlarını oradan tesviye edecektir. Bâzısının esasen tohumu vardır, hayvanatı mevcuttur. Bu beşyüz bin lira, eşeddü ihtiyacı olan çiftçilere sarf olunacaktır. Bilmiyorum bu izahatı kâfi görüyorlar mı?

REİS — Maliye ve İktisat Vekilleri Beyefendiler gerek kanunun heyeti umumiyesi ve gerek birinci maddesi hakkındaki müzakeratı istima ve Heyeti Celilenin bu husustaki arzu ve temayülüne kesbi ittıla buyurduklarından dolayı verilen takrirler ve hile alehtlak tahsisatın bir milyona iblâgını kabul ettiklerini ifade ediyorlar. Binaenaleyh maddenin müzakeresi-

ne hitam vermezden evvel mevcut takrirlerle lâyihayı Muvazenei Maliye Encümenine tevdi edelim, celsei âtiyeye yetiştirsinler.

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Mevaddı kanuniye hazırdr efendim.

ALİ CENANİ B. (Gazanteb) — Muvazenei Maliye Encümeni lâyihanın yeni şeklini hazırlamıştır efendim.

REİS — Efendim! Vekil Beylerin teklif ve kabul ettikleri miktar üzerinden Muvazenei Maliye Encümeni bir şekil tanzim ve tesbit etmiştir. Riyasete şimdi tevdi ettiler. Tensibeder-seniz okuyalım :

MADDE 1. — Maliye Vekâletinin 1339 bütçesinde (Ziraat Bankasının İstanbul avansına tediyat) namı ile açılacak faslı mahsusa sekizyüz bin lira tahsisat konulmuştur.

MADDE 2. — Maliye Vekâletinin 1339 senesi bütçesinde (İstîlâzedelere meccanen tevzi olunacak tohumluk ve yemeklik bedeli) namı ile mevcut «99 A» faslına ikiyüz bin lira tahsisatı munzamma vaz'olunmuştur.

MADDE 3. — Birinci madde mucibince Ziraat Bankası verilen sekiz yüz bin lira ile mahalli tevzii İktisat Vekâletince tâyin edilmek üzere muhtacını zürraa tavizan tohumluk verilecektir.

MADDE 4. — İşbu tevziat Heyeti Vekilece tanzim edilecek bir talimatnameye tevffikan icra olunacaktır.

MADDE 5. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülieradır.

MADDE 6. — İşbu kanunun icrayı ihkâmına Maliye ve İktisat Vekâletleri memurdur.

REİS — Efendim Muvazenei Maliye Encümeninin yeniden tanzim ettiği bu lâyihanın birinci maddesi hakkında söz isteyen var mı?

NURİ B. (Kütahya) — Reis Bey bendeniz takririmi geri alıyorum.

REİS — Başka söz isteyen var mı efendim?

İSMAİL KEMAL B. (Çorum) — Muhterem refiklerim, Hükümet, varidatının kısmı âzamını zürradan alıyor. Zürraa ufacık bir teshilatı diriğ etmeyin, Hükümeti milliyemizin şiarı ile mütenasip olmalıyacağı kanaatindeyim. Ben bir milyon lirayı az görmekte iken, bu sekiz yüz bin liraya indirildi. Halbuki bu tenzil muvafık değil-

dir. Binaenaleyh, hiç olmazsa bir milyon lira olmasını teklif ediyorum. (Gürültüler) Efendim! Ben sizi dinliyorum, rica ederim; siz de beni dinleyiniz! Binaenaleyh, bir milyon lira bile az iken bunun sekiz yüz bin liraya tenzilini bendeniz muvafık görmüyorsunuz. Bunun bir milyon lira olması ve ayrıca iki yüz bin lira da muhtacîni zürraa verilmesi fikrindeyim. Bunu teklif ediyorum.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Zürraa tevzi edilecek olan bir milyon liranın heyeti umumiyesi itibariyle kâfi gelmiyeceği tabiidir. Maliye Vekilinin buyurdıkları gibi değil böyle bir milyon, ancak on milyon, yirmi milyon lira, ziraatî hakikî ve bizim istediğimiz derecede inkişaf ettirebilecektir. Fakat her şey varlıkla kabildir. Bu hususta bendenizin söyliyeceklerim; yalnız İktisat Vekili Beyefendinin harman makinalarına aittir. Bunlar bu maddeden tayvolunduktan sonra teşekkür etmekten başka bir şey yoktur.

MEHMED EMİN B. (Karahisar Şarki) — Ferid Beyefendi geçen gün ihtiyacattan bahsettikleri sırada ellerinde bir defter bulunduruyorlardı. Bu defterde, ihtiyacatı umumiyeye göre paramın tevzi münderişmiş. Dairei intihabiyem olan Karahisar Şarki bundan ne derecede hissemendolacaktır?

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Efendiler Perşembe günkü celsemizde de mevzuubahsettiğim vechile bu mesele Karahisar, Ertuğrul meselesi değildir. Türkiye'nin tohumluğa eşeddü ihtiyacı olan çiftçileri meselesidir. Binaenaleyh bunun hini tevziinde her tarafın ihtiyacını ölçerek ona göre tevziat yapacağız.

MEHMED EMİN B. (Karahisar Şarki) — Karahisar muhtac değil mi? Mücabede senelerinde bu ahali ot yiyordu. Sonra her gün, bu ahaliye başka bir felâket getirdi. Orada, da açız, ekmek verin! diye bağınıyorlar.

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim Karahisar muhtac değildir demedim. Bu tohumluk meselesi bütün Türkiye meselesidir. İstiklâl Muharebesinde Karahisar gibi ot yiyen birçok livalarımız vardır. Hepsini nazarı itibara alacağız.

RAİF Ef. (Erzurum) — Efendim bendeniz Vekil beylerden, gerek İktisat Vekili ve gerek Maliye Vekili beylerden bir ciheti anlamak istiyorum; çünkü teklif ile bugünkü teklif arasında

bir fark vardır. Zürraa iki yüz bin lira meccanen ve sekiz yüz bin lira tavizan verilecek. Bunun her ikisi de muhtacîni zürraa verileceğine göre bunların derecesi ihtiyacılarını ne suretle tetkik edecekler? Bu tavizi hâzılarına mı verecekler, yoksa muhtacîne verilecek mebalîğin bir miktarı meccanen ve bir miktarı da tavizan mı verilecek? Bunu anlamak istiyorum. İzah buyursunlar ve bunun hakkındaki میزان ne üzerine yapıyor? Bunu soruyorum.

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Tavizan verilecek tohumluğun sureti sarfına dair elde bir nizamname mevcuttur. O nizamname dairesinde hareket edeceğiz. Ancak meccanî verilecek tohumluğu Maliye Vekili Bey teklif buyurdular. Kendileri izahat versin. Çünkü meccanen tohumluk tevzi Maliye Vekâletine aittir.

ZAMİR B. (Adana) — Arkadaşlar; bu son teklifte Muvazenei Maliye Encümeni alâti ziraiyeye aidolan yüz bin lirayı tenzil etmiştir. Esbabı ise, biz tohumluk için bir milyon lira tefrik ediyoruz. Belki bu miktar âzamî derecede bir istifade temin etmiyecektir. Bugün Heyeti Celileniz bunu muvafık görüyor. Bunun hakkında hiçbir diycek yoktur. Yalnız bugün öyle yerlerimiz vardır ki, elinde öküzü kalmadığından dolayı iş tutamıyorlar. Bugün istilâ altından kurtulan yerlerimizin vaziyeti çok elîmdir. Bunun için bendeniz Heyeti Celilenizden çok istirham ederim bu Kanununda behemehal alâti ziraiye kısmını ipka edelim bu çok zarurîdir. Yoksa siz tohum verirsiniz, bunu ekemezlerse ne işe yarar? Onun için rica ederim. Bu yüz bin lira çok bir şey değildir; ancak memleket için bunun verilmesi çok lâzımdır. Bunu kabul edelim. Bu hususta Riyaseti Celileye bir takrir veriyorum.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Efendim çünkü gün gerek bendeniz ve gerek Encümen Reisi Beyefendi alâti ziraiyenin bu kanundan çıkarılması esbabını arz etmiştik. Muhtacîni zürra için alâti ziraiyeye ihtiyaç varsa, bugün Ziraat Bankasının İstanbul'daki Zeytinburnu deposunda pek çok alâti ziraiye vardır.

İSMAIL KEMAL B. (Çorum) — Hayır efendim, çürümüştür. Kullanmanın imkânı yoktur. Bendeniz tetkikat yaptım.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Müsaade buyurun efendim. Biz sizin sözünüzü kesmedik, zatiâliniz de söyleyiniz... Bu sene altı ay zarfında

Ziraat Bankası hariçten yüz bin liraliğe yakın alâtı ziraiye almıştır ve bunu Ziraat Bankası, şubelerine göndermiştir. Eğer yeniden alâtı ziraiye almak istiyorsa kendi sermayesinden yüz bin, iki yüz bin liralık alâtı ziraiye alsın; bunları zürraa tevzi etmek üzere göndersin. Ziraat Bankası bunu pek kolay alabilir. Yani bunu burada tekrar etmeye ihtiyaç yoktur. Ziraat Bankası iki yüz bin liralık mı, üç yüz bin liralık mı, ne kadar ihtiyacımız varsa bunu kendi sermayesinden taviz edebilir. Binaenaleyh; bugün fevkalâde olan tohumluk bedelinden bunu tefrika lüzum yoktur. Yoksa alât alınmasını demiyor. Ziraat Bankası kendi sermayesinden bu alât ve edevatı ziraiye için lâzım olan miktarı tefrik edebilir.

İSMAİL KEMAL B. (Çorum) — Ziraat Bankası depolarında mevcud olduğu söylenen alât ve edevatı ziraiye, harf zamanında Hükümet tarafından alınan ve Ziraat bankalarına tevdi edilen alâtı ziraiye midir?

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Evet onlardır.

İSMAİL KEMAL B. (Çorum) — Eğer onlarsa ben tetkikatta buldum. Onlar katıyen alât ve edevatı ziraiye olarak reneperlere verilemez. Çünkü yağmur altında kalmış, hepsi çürümüştür.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Bendeniz bu sene Zeytinburnu'na bir otomobil tuttum, gittim. Bu alâtmın kısmı âzâmı kabili istimaldir. Bir kısmı da tamir edilmiş, tevzi edilmiştir. Daha birçok alâtı ziraiye alınabilir. Bu kanun ile ayırmaya lüzum yoktur.

ZAMİR B. (Adana) — Efendim bugünkü Ziraat Bankasının deposunda bulunan alâtı ziraiye çiftçilerin işlerini görecek derecede değildir. Çünkü bunlar orak makinasıdır, ot makinasıdır. Halbuki bize lâzım olan traktördür, çiftçilerimizin tohumunu ekecek makinedir. Bunun için Ziraat Bankasının deposunda bulunan alât işe yaramaz. Eğer çiftçiye verirsiniz çiftçi bundan zarar eder.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Efendim İktisat Vekilinden anladığıma göre bu alâtı ziraiye aynen verilecek değildir. Traktör alınacak, makinistler tedarik edilecek, bunlarla alâtı ziraiyesi olmayın çiftçilerin tarlaları sürülecek, ekilecek. Ziraat Bankasının sermayesi böyle şeylere sarf olunamaz. İktisat Vekâleti eğer tarlası olup

da alâtı ziraiyesi olmayın adamların tarlasını sürmek için imkân bulabilecekse bunun için Hükümet bütçesinden bir para ayrılır ve onunla yapar, yoksa bu şekilde bir masraf ihtiyarını Heyeti Celileniz bilmem kabul eder mi?

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Efendiler, Memleketimizin, İstiklâl Harbi hitama erdikten sonra yeni dâhil olduğu devirde herşeyden evvel iktisadîyata ehemmiyet vermesi lâzım olduğunu hepimiz idrak ederiz. Fakat iktisadî mesailimizin bir plâna ve plânla beraber tetkika da istinad etmesi lâzımgelir. Şimdi Heyeti Vekileden telif olunan beş yüz bin lira Heyeti Celilenin mütalâatı üzerine bir milyon liraya iblâğ edilecektir. Bendeniz işin bu suretle cereyanını hiç doğru görmüyorum. Bendenize Heyeti Vekilenin, Maliye ve İktisat Vekâletlerinin memleketin ne kadar tohumluğa ihtiyacı olduğunu (Söyledi sadaları) Müsaade buyurun! Memleketin her tarafını, nazarı itibara alarak tohumluk ve alât edevatı ziraiye ihtiyacını takdir etmesi lâzımgelirdi. Bundan sonra buraya muayyen ve katî tetkikata müstenit bir raporla gelip Heyeti Celileden bunu talebetmeliydi. Heyeti Celilede müzakeratın o miktar üzerinde cereyan etmesi lâzımdır. Halbuki bu suret bendeniz üzerinde pek fena bir tesir yapıyor. Evvelâ, beş yüz bin lira deniliyor. Sonra bir milyon liraya çıkarıyor. Ben bu bir milyon liranın da kifayet edeceğine kaani değilim. İhtiyaç belki iki milyon liradır. Yani efendiler! Bu vaziyet bir esası metîne müstenit değildir.

Efendiler Heyeti Celile hayatı mesaisinin bidayetindedir. İşe yeni başlıyor. Biz Heyeti Vekilede bulunan zevatı kiramın nazarı dikkatini celb ederiz. Bize her meselede tetkika, tahkika müstenidolan lâyihalarla gelsinler ve Heyeti Celilenizden de rica ederim ki, böyle mesaili müstaceliyet kararıyla çıkarmayalım. Bakınız! Perşembe günü bu kanunun müzakeresine iptidar eyledik, henüz tabedilmemişti. Kanunun metnini kullaktan dinledik veyahat yevmî gazetelerden öğrendik. Halbuki burada bir Nizamnamei Dahilî vardır. İndelhace o nizamnamei dahilî karşımıza çıkıyor. Bu gibi mesailde tatbik edelim. Kanun müzakeresinde bu gibi müstaceliyet meselelerine nihayet verelim. Meclisimizin bir matbaası vardır. Kanun lâyihaları tabolunduktan sonra Heyeti Celileye gelsin ve Heyeti Celile de işi tama-

men ihata ederek ve esbabı mucibesine bihakkin vâkif olarak işi kararlaştırırsın. Efendiler! Şimdi sorarım. Tohumluk meselesi nedir? Ve memleketin ne kadar tohumluğa ihtiyacı vardır? Bu ihtiyaç bugün acaba bir milyona mı, yoksa üç milyona mı lüzum göstermektedir? Bununla belki memleketin bir kısmına bir şey gönderilemeyecektir. Efendiler! Fransızca bir tâbir kullanmaya müsaade ediniz. Kelimenin Türkçesini bulamıyorum. (Gürültüler) Bu yapılan şeyler indirdir, fennî değildir. Binaenaleyh Heyeti Celilenizden rica ederim ve nazarı dikkatinizi celb ederim; bu tohumluk meselesinde olsun veya her hangi bir meselede olsun encümenlerce bu garip vaziyetlere nihayet verilererek, badema karşınıza esbabı mucibesi hazırlanmış, tamamiyle her ciheti bihakkin ihata edilmiş, tetkika müstenit ve üzerlerinde çalışılmış lâyhahalarla gelinsin. Eğer bu suretle hazırlanarak gelinmezse ben arkadaşlarımla çoklarının hissiyatını anlıyorum. Bu hal üzerlerinde iyi bir tesir bırakmıyor. Binaenaleyh tekrar tekrar rica ediyorum; Meclisi Âliye gayet hazırlıklı gelinsin.

REİS — Efendim Peridun Bey; usul hakkında mütalâatta bulundular. Kütahya Mebusu Nuri Bey'in kifayeti müzakere hakkında bir takrirleri vardır.

İZZET ULVİ B. (Karahisarı Sahib) — Makinalar için söz söyleyeceğim. Müzakere kâfi değildir.

REİS — Kifayeti müzakere hakkında takrir vardır. Evvelâ onu âraya vaz'edeceğim. Kifayeti takarrür etmezse devam ederiz.

İZZET ULVİ B. (Karahisarı Sahib) — O halde kifayeti müzakerenin aleyhinde söyleyeceğim.

Efendiler, bendenizin noktâi nazara göre müzakere kâfi değildir. Çünkü makineler hakkında beyanı efkâr edilmemiştir. Gerçi Zamir Bey arkadaşımız birkaç söz söyledilerse de bu katıyen kâfi değildir.

REİS — Beyefendi! Kifayeti hakkındaki mütalâanız hitam bulmuştur.

İZZET ULVİ B. (Karahisarı Sahib) — Cümleiniz biliyorsunuz ki, memleketimizde çift hayvanatı çok azdır. Bundan dolayı bu işi çevirmeye Hazreti Adem'in sabanı kâfi değildir. Makinalar lâzımdır. Binaenaleyh müzakerenin kifayeti aleyhindeyim.

REİS — Âzayı kiramdan bâzı zevat, verdikleri takrirler, ikinci maddedeki tahsisatın, alât ve edevatı ziraiyeye tahsisini teklif etmektedir. Binaenaleyh ikinci maddede, bu takrirleri veren zevatın izahatı üzerine müzakere devam edebilecektir. Bunun için birinci maddenin müzakeresinin kifayetini rey'e vaz'ediyorum. Maddenin müzakeresini kâfi görenler el kaldırsın! Kâfi görülmüştür.

Madde 1. — Maliye Vekâleti 1339 bütçesinde (Ziraat Bankasının İstanbul avans tediye) namı ile açılacak faslı mahsusa sekizyüz bin lira tahsisat konulmuştur.

REİS — Efendim müzakere kâfi görülmüştür. Birinci madde hakkındaki takrirleri okuyacağız :

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir.

Birinci maddenin aynen rey'e vaz'ını rica ederim.

Kütahya
Nuri

İBRAHİM SÜREYYA B. (İzmit) — İkinci ve üçüncü maddeleri yazalım da ondan sonra müzakeresine geçeriz.

REİS — Pekâlâ efendim.

Madde 2. — Maliye Vekâletinin 1339 senesi bütçesinde (İstifâzadelere meccanen tevzi olunacak tohumluk ve yemeklik bedeli) namı ile mevcut (99 A) faslına iki yüz bin lira tahsisatı munzamına vaz'olunmuştur.

Madde 3. — Birinci madde mucibince Ziraat Bankasına verilen sekizyüz bin lira ile mahallî tevzi İktisat Vekâletince tâyin edilmek üzere muhtacını zürraa tavizan tohumluk verilecektir.

Madde 4. — İşbu tevziat Heyeti Vekilece tanzim edilecek bir talimatnameye tevfikân icra olunacaktır.

Madde 5. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

Madde 6. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Maliye ve İktisat Vekilleri memurdur.

REİS — Efendim! Muvazenei Maliye Encümeni evvelece tanzim ettiği lâyhâi kanuniyedeki mebalîği rüfekânın arzularına tebaan bir miktar tezyidederek şimdi okuduğumuz miktarı tesbit etmiştir. Binaenaleyh bu tezyidi miktar

hakkında tahrir veren arkadaşlarımız bu tekliflerinden sarfınazar ediyorlar mı? (Ediyoruz, hayır sadaları), (Geri alıyoruz sadaları) O halde evvelki lâyhaya ait tahrirler geri alınmıştır. Şimdi bu maddeye ait tahrirlerin kiraatine devam ediyoruz, efendim.

Riyaseti Celileyce

Verilecek bir milyon liranın tohumluğa ve alâti ziraiyeye tahsisini teklif ederim.

Çorum

İsmail Kemal

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın; kabul edilmedi efendim. Şu halde başka tahrir de yoktur. Birinci maddeyi aynen reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın kabul edilmiştir efendim.

MADDE 2. — Maliye Vekâletinin 1339 senesi bütçesinde (İstilâzedelere meccanen tevzi olunacak tohumluk ve yemeklik bedeli) namı ile mevcut (99 A) fashına iki yüz bin lira tahsisatı munzamma vaz'olunmuştur.

İZZET ULVİ B. (Karahisarı Sahib) — Alâti ziraiye ne oldu? Makina, memlekete girmesin mi? Bu ikinci maddede de vardır, buyurmuştunuz.

REİS — Efendim iki yüz bin lira hakkında rüfekanın tahrirleri vardır. O tahrirler münasebetiyle müzakerenin devam edebileceğini arz ettim.

Dr. TEVFİK RÜŞDÜ B. (İzmir) — İkinci maddede tahsis olunan miktara dikkat olunursa tahsisatı umumiyeden ibarettir. Meccanî olmakla takyidediliyor. Binaenaleyh iş yine tohumluğa ilâve edilmiş oluyor. Vakaa bendeniz bu müzakerelerin bidayetinde bulunmadımsa da kanunun suretini gördüm. Esas kanunun ruhu itibariyle dâvayı düşünüyorum.

İSMAIL KEMAL B. (Çorum) — Müsaade buyurunuz bir sual soracağım:

REİS — Müsaade buyurunuz. Azadan sual sorulamaz.

Dr. TEVFİK RÜŞDÜ B. (Devamla) — Bendeniz ne içindeyim ve ne de Heyeti Vekiledenim. Sizin gibi mebusum. Binaenaleyh dâva, kendi anlayışına göre şudur: Memleketimizin bir kısım muntakası ki, o muntaka şimdi hariçten buğday celbediyor. Evvelce orası birçok yerlerin buğday ambarıydı. Bugün kendisi tohumla muhtaç kalmış, aynı zamanda bununla

pek yakinen alâkası olan ikinci bir vaziyet gözümüzün önüne geliyor. O da Türkiye'nin ticaret mizanıdır. Orada da bakıyoruz; o aleyhimizde olan ticaret mizanında yalnız mevaddı sinaiye değil buğday gibi tabii maddelerin de hâlâ aleyhimize olduğunu görüyoruz. Binaenaleyh tabii ve ilk düşünmemizin şu olması icabeder ki, o ticaret mizanımızı düzeltmek için evvellemirde hiç olmazsa o mevaddı tabiiyenin ithalâtını artık durdurmak lâzımdır. Hariçten buğday almakta devam etmemek lâzımdır. O halde buğday almakta devam eden yerlerimizi göz önüne getirelim. O vakit İzmir, İstanbul ve Karadeniz sevahilidir ki, bugün oraları besleyen memleketler de tohumla muhtaçtır ve onun üzerinde müzakere cereyan ediyor. Şu takdirde biz şu meseleyi müzakere ederken şimdiden düşünmeye mecburuz ve tedbir alırken gelecek sene orada ziraat ve mahsulât o suretle temin edilsin ki o yerlerin yalnız kendi yiyecekleri değil, vereceğimiz tohumluk, vereceğimiz vesaiti ziraiye ile artık dışardan buğday getiren yerlerimizin de buğday getirmek ihtiyacı kalmaması ve mevaddı tabiiye hiçolmazsa gelmesin, memleketimizin toprağının her zerresi mahsulâta çok müsaidolduğundan artık mevaddı ziraiye için olsun harice paramızı dökmekte devam etmiyelim. Kambiyomuzun aleyhimizde gitmesine müsaade etmiyelim. Bugün mevzu müzakere olan meselenin asıl hududunu, asıl gayesini, bendeniz böyle anlıyorum. Binaenaleyh düşünüyorum ki dışardan buğday getiren yerlerin ihtiyacını temin edebilmek için acaba yalnız ihtiyaç tohumdan mı ibarettir? Memlekette eğer istatistiklerin adedine, belâgatine itimat yoksada hâdisatın, vekayiin safahatı bize işaret etmezmi ki hayvan ihtiyacı da vardır ve yine vekayi bize göstermez mi ki eksilen kolların, eksilen vücutların yerlerini makina ile tutmak mecburiyetindeyiz, bütün bu işlerden tegafül edip de yalnız tohumluk vermek olmaz. Yine buğday için Rusya'ya, Romanya'ya, Amerika'ya para vermekte devam edersek tabii sonra burada paramız düşer, kambiyomuz düşer. Buna ne çare bulacağız? Buna böylelikle çare bulunamaz. Binaenaleyh her şeyden evvel mevaddı iptidaiyede, hiçolmazsa memleketimizin bereketine hududolmayan buğday meselesinde olsun artık dışarıya para vermemek için tedabiri lâzime icra etmemiz lâzımgelir. Binaenaleyh hiç-

olmazsa ikinci maddede Heyeti Celilenizin insafına müracaat ediyorum. Alât ve edavatın kabili tatbik olan einslerinden bahsediyorum. Ve-kâlete salâhiyet verelim. Elini, ayağını bağlamıyalım. Ta ki gelecek sene «Bunlar niçin gelmedi» diye sorabilmek imkânı olsun ve sonra diyelim ki hayır, olmamıştır.

ZAMİR B. (Adana) — Arkadaşlar, muhterem rüfekanızdan Ali Cenani Beyefendi «Ziraat Bankasının deposunda alâtı ziraiye bulduğundan, binaenaleyh Ziraat Bankasının bunları getirip tevzi etmesinden» bahis buyurdular.

Arkadaşlar sizi temin ederim ki; Ziraat Bankasının deposunda bulunan alâtı ziraiye katiyen hiçbir işe yaramaz ve bilâkis zarar tev-lideder. Binaenaleyh Ziraat Bankasının böyle yekûn itibarıyla büyük mikyasta alâtı ziraiyemiz var diye ziraatimizi bu son sistem çıkan alâtı ziraiyeden mahrum etmesi doğru değildir.

Arkadaşlar çok rica ve istirham ederim, memleketimizin istikbali ziraatle kaimdir. Ziraatimizi kuvvetlendirirsek halkı açlıktan kurtarmış ve memleketimize de büyük bir iyilik yapmış oluruz. Çok istirham ederim, alâtı ziraiye faslımı kaldırmıyalım. Hiç olmazsa yüz bin lira koyalım. Fakat bu da azdır. Bu mesele için bir milyon lira koymak lâzımdır. Çünkü arkadaşlar memleketimizde iş tutacak eller azalmıştır. Bunun yerine makinayı koymazsak memleketimizden hakikî surette istifade edemeyiz. Çok rica ederim, hiç olmazsa bu yüz bin lirayı kabul edelim.

HAMİN B. (Eskişehir) — Efendim, ikinci maddeyle, ölüme mahkûm olan ve dünyada her türlü ihtiyacı beşeriyeden mahrum olan insanlara yemeklik için tahsis edilen 200 bin lira istikhsar ediliyor ve bunun yüzbin lirasının alâtı ziraiyeye ayrılması teklif ediliyor. Alâtı ziraiye hakkındaki noktai nazarımı arz edeceğim.

Traktörler ve makina kısmı az - çok büyük zürraa aittir. Buna Hükümet esasen delâlet etse de traktör alacak bir adam Hükümetin delâletiyle bunu almaz. Ben de makina alıyorum, makinayı Hükümetin delâletiyle almıyorum. Çünkü kendim alırsam daha ucuz alırım, daha iyisini alırım. Saniyen çiftliği harabolmuş, hal ve vakti olmayan zürraa da Ziraat Bankası rehberlik ederse o da aynı vasıtayla o makinayı alabilir. Esasen bu usulü şimdîye kadar

tecrübe ettik, halk üzerinde iyi bir netice vermedi, bilâkis fena tesir bıraktı. Yalnız bendeniz diyorum ki; memaliki müstahlasa hakkında İktisat Vekili Muhteremi hakikaten iyi bir fikir edinmeliydi, ilim ve ırfanını hakikaten o sahada sarf ederek Meclisi Âliyi tenvir etmeliydi. Bendeniz gibi körükörüne söz söylemesin. Şimdi bizim vereceğimiz 800 bin lira büyük bir deliğe küçük bir tıpa yapıp kapamak gibidir ki hemen daima o neticeyi verecektir. Köylü her sene açtır, her sene muhtaçtır. Memleketin istihsalâtı üzerine sarfiyat yapıldığı takdirde memleketin itibarı malîsi yükselecek ve kanbıyo meselesine de çok iyi tesir bırakacaktır. Memaliki müstahlasa memleketimizin en kıymetli yerleridir. Eskişehir'den evvelce İstanbul'a senevi 6 000 vagon buğday sevk edilirdi. Bugün Eskişehir bu zahireyi İstanbul'a sevk edebilseydi Konya'dan da sevk olunla birleşerek İstanbul'un ihtiyacı temin edilirdi ve İstanbul'a hariçten zahire gelmezdi. Yani Hükümetimiz istihsalât üzerine ehemmiyet verirse her hangi bir müesseseyi de kapatarak bu ziraate pek ehemmiyet verecek olursa bendenizin kanaati âcizanemce varîdat artacaktır ve «Hükümet iyi bir adım atıyor, hakkı hayattı biliyor, memleketimizi bilerek yürüyor.» diye halka bir kanaat gelecektir. Şimdi Eskişehir'deki tetkikatım : Halk dörtyüz vagon buğday istiyor. Tarlasını nadas etmiş ve halka nasihat verdik. Mümkün olduğu kadar birbirine yardım ederek nadasları ikmal ettiler. Bunu erkek evlâda teşbih ederler. Malûm-âliniz hepimiz bilirsiniz. Bu nadaslar Tesrîni-sânî nihayetine kadar ekilebiliyorsa, bizim memleketimizde bire on verir. Şubata kalırsa çiftçi bu seneki gibi tohum bile alamaz. Hattâ çok seneler olur ki yazlığın tohumu bile almamaz. Yazlık mahsulün yirmi senede, on senede bereketli mahsul verdiği vâkidir. İşte biz o muhtacı muavenet zürram açılacak kredi sayesinde karnını doyuracağız ve bir daha Devlet hiçbir şey düşünmeyecek ve gelecek seneden itibaren İstanbul'un da yiyeceğini hariçten getirtmeyeceğiz. Bendeniz bugün bu parayı vermekle beraber mademki bu kanun da bu hale gelmiş, ikinci maddenin tadiliyle buna bir milyon lira daha ilâvesi hakkında bir takrir vereceğim. Eğer bir milyon lira daha ilâve edecek olursak çok faydalı olur.

Çünkü, itibar vermekle bundan ne zarar olacak? Bunda müstehlikler de kazanacaklar. Yani Devletin iyi bir adım attığı görününce müstehlikler de ucuz mal alarak kazanacaklardır. Kambiyo fiyatı da Devletin ziraati nisbetinde yükselecek, bu suretle memleket de kazanacaktır. Bendeniz alâti ziraiye için bu paradan hiçbir şey ayrılmamasını ve ikinci maddedeki iki yüz bin liranın bir milyon liraya iblâgını arz ve rica ediyorum.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim, Muvazenei Maliye Encümeni tarafından tanzim olunan lâyihai kanuniyenin ikinci maddesinde, Maliye Vekâletinin 1339 bütçesinde, istilâzedelere meccanen tevzi olunacak tahumluk ve yemeklik bedeli namiyle mevcut 99 neu (A) faslına iki yüz bin lira ilâvesi kabul edilmiş. Şu muhakkaktır ki, bu ihtiyacı Heyeti Vekile görmüş ve Maliye Vekili lisaniyle de iki yüz bin liranın muhtacine meccanen tevzii hususunu Heyeti Âliyenize arz etmiştir. Binaenaleyh, Heyeti Vekilece yemeklik bedeli olarak istilâzedelere ayrıca iki yüz bin liralık bir tahsisatın verilmesi lüzumu hâsıl olmuştur. Şu halde Heyeti Âliyenizin bu gibi yemeklik faslından kestirerek onu tohumluğa sarf ettirmekte ısrar etmesi doğru olmaz. (Yemeklik değildir, sesleri) Okuyalım, efendim, müsaade buyurunuz! «Maliye Vekâletinin 1339 bütçesinde istilâzedelere tohumluk ve yemeklik bedeli namiyle mevcut 99 neu (A) faslına iki yüz bin lira tahsisatı munzamma vaz'olunmuştur» ve Heyeti Vekile görmüştür ki : Birtakım aç eferrat, halk vardır. Bunlar istilâzededir. Bunlara yemeklik olarak ayrıca bir tahsisat verilmek ihtiyacı hâsıl olmuştur. Bu hususu rica etmişlerdir ve Maliye Vekili lisaniyle de bu ricayı Heyeti Âliyenize tebliğ etmişlerdir. Şu halde artık hiçbirimizin vicdanları razı olamaz ki, istilâzedelerin bu yemekliği kesilsin de onunla alâti ziraiye alınsın. Eğer alâti ziraiye bir lüzumu katî halinde ise Heyeti Âliyeniz ayrıca bir tahsisat verebilir. Fakat efendiler! Bu iki yüz bin liradan hiçbir suretle kesilmesine razı olunamaz. Çünkü, istilâzedelerin hakikaten tohumluk ve yemeklik zahireye ihtiyacı vardır ve bunu meccanî vereceğiz. Şu halde bundan da bir para kesilmesine hiçbir zaman Heyeti Âliyeniz de razı olamaz. Çünkü, Hükümet diyor ki, ben zarureti gördüm. Bu para kesilemez.

Artık bunu kesin de alât ve edevatı ziraiyeye verin. Bu doğru değildir. Alât ve edevatı ziraiyeye ihtiyaç varsa - ben ziraat işinden anlamam - ayrıca bir tahsisat koyabiliriz. Bundan kesilmesine razı olamayız.

ZAMİR B. (Adana) — Zaten biz de ayrıca iki yüz bin lira tahsisat istiyoruz.

Dr. TEVFIK RÜŞDÜ B. (İzmir) — Bu kanunun bu şekilde encümenden gelişti gayrimuvaffaktır. Ona ait söyleyeceğim.

REİS — Müsaade ediniz, Heyeti Celile bu lâyihanın tabı ve tevziine mahal kalmaksızın hemen heyeti umumiyesi geldiği gün müzakeresine geçmeye karar vermiştir ve bundan dolayı tabı ve tevzi edilememiştir.

Dr. TEVFIK RÜŞDÜ B. (İzmir) — Usul hakkında. Çok rica ederim, bir kelimeyle izah edeyim. Vaziyet taayyün edecektir. Meclisin encümene gönderdiği kanun başkadır, buraya gelen başkadır.

MEHMED VASFİ Ef. (Bolu) — Evvelki gün bu hususta cereyan eden bir müzakerede tohumluk namiyle verilecek beş yüz bin liranın ihtiyaca kâfi gelmiyeceğini ve bunun birbuçuk milyon liraya iblâgını rica etmiştim, çok teşekkür ederim ki, Maliye Vekili bunu bir milyon liraya iblâğ buyurmuşlar, kendilerine bilhassa teşekkürler ederim ve İktisat Vekili Beyefendiye de bunun tatbiki hakkında muvaffakiyetler temenni ederim.

Gelelim ikinci maddenin müzakeresine: Demin, «Zürranın alâti ziraiyeye ihtiyacı vardır. Her halde bunun için yüz, yüz elli veyahut iki yüz bin lira verilsin.» denildiği bir zamanda Makamu Riyasetten şöyle bir tebligat vâkı olmuştur ki, «İkinci madde müzakere edilirken alâti ziraiye hakkında birçok teklifler vardır, bunlar da o vakit müzakere edilir ve düşünülür» denilmişti. Bugün şu saatte görüyoruz ki, ikinci madde sırf alâti ziraiye için değil, zahire içindir. Bunda kayıt vardır. Evet bu da en mühim ve en mübrem ihtiyacı temin ediyor. Lâkin yukarda kabul edilen birinci madde ahkâmı mucibince sekiz yüz bin lira fedakârlıkla tedarik edilecek buğdaylarla ambarlarımız dolu olsa ekecek vesaitimiz yoktur. Rica ederim hepimiz iş adamıyız ve bu memleketi iyi bilenlerdeniz. Şu halde efendiler! Yemeklikten mahrum olan halka verilecek tohum müsmir midir.

nâfi midir? Elbette nâfi ve müsmir olmayacaktır? Şu halde ikinci maddenin yemekliğe tahsis edilmesi itibariyle alâti ziraiye tamamen açıkta kalıyor. Buna karşı bir tedbiri âcil düşünmek icabeder ki, demin Necati Bey kardeşimizin teklifi veçhile yüz, yüz elli bin liralık alâti ziraiye almak için ayrıca bu miktar tahsisatı Hükümete kabul ettirmek lâzımdır ki, bunun için bir teklif yapmak mecburiyetinde kalıyoruz. Eğer bunu yapmıyacak olursak efendiler, bu verilen zahire kısmen ekilir ve kısmen yenir. Bir şey düşünüldüğü vakit, efradını câmi, ağıyarını mâni olmak kaziyesini her vakit pişi teemmüle almak lâzımdır. Biz yalnız tohumluk veriyoruz. Vesaiti ziraiyeden mahrum olan halk bunu ne yapacak? Ekeceği yerde yiyecek. Ben de olsam böyle yaparım. Onun için bir madde mahsusa ile yüz elli bin lira veyahut iki yüz bin lira vermeliğimiz lâzımgeliyor ve bir de alâti ziraiye için İktisat Vekâletine mezuniyet verilmesini teklif ediyorum ve teklifimi de tahriren arz ediyorum.

Dr. TEVFIK RÜŞDÜ B. (İzmir) — Müsaade buyurunuz. Sırf usul hakkında arz edeceğim efendim. Arkadaşlar; kanunun zemini müzakeresi tohumluk ihtiyacı meselesi ve gelecek sene ihtiyacı meselesiydi. Bu mesail burada konuşulduktan sonra kanun, tanzim edilmek üzere Muvazenei Maliye Encümenine gitti. Halbuki gelen kanunun ikinci maddesinde bir kelimeye tesadüf ediyoruz. O da (yemeklik) kelimesidir. Filvâki bütçenin fusule taksimi itibariyle yemeklik ve tohumluk meselesi aynı fasılda bulunuyor. Fakat bu o demek değildir ki, faslın münferid olması dolayısıyla o memleketlerin gelecek sene mahsulüne mütedahil olan bir mahsul ile bu sene zarfında iki üç ay sonra hâsıl olan ihtiyaçlarını da bu suretle kapatmak ve çok ehemmiyetli olan mevzuu kıymetten düşürmek doğru değildir. Belki mesele yemeklik meselesine munhasır kalacak değildir. Onu da bu münasebetle örtbas edip kanunları mevzuundan dışarı çıkarmak doğru değildir. Bu kanunun mevzuu mahduttur. Gelecek sene mahsulâtını bu seneden temin edebilecek vesaiti munhasırdır. Yemeklik ihtiyacı var mıdır, yok mudur Varsa ne kadardır? Ve çarei halli nedir? Bu öyle mühim bir mevzudur ki, Meclisi Âli, bununla başbaşa iştigal etmek mecburiyetindedir. Çok rica ediyorum; yemeklik kelimesi, usul hilâfındadır. Binaenaleyh ge-

ride kalan tohumluk meselesini de, yemekliğe hasretmiyerek alâti ziraiye diye umumi bir tâbir ile «tohumluk» bedeli demekte hiçbir mahzur yok, fayda vardır.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim, Tevfik Rüşdü Beyefendi, kanunların usulü hakkında bahsettiler; yoksa usulü müzakere hakkında değil, Tevfik Rüşdü Bey biraderimizin bu itirazı; müzakeratın bidayetinde bulunmuş olsaydı, bu teklifin her halde memleketin vaziyeti hazırasını etrafiyle bilen veyahut bilmesi lâzımgelen Hükümet tarafından vâkı olduğunu anlar ve bu suretle bunun lüzumlu olduğuna ittila hâsıl ederdi.

ABDULLAH AZMİ Ef. (Eskişehir) — Efendim, usul dairesinde müzakere demek, her şeyi sırasıyla müzakere etmek demektir. Meclise teklif olunan Muvazenei Maliye Encümeninin teklifatını ve birinci maddeyi de kabul ettikten sonra ikinci madde müzakere olunurken, usul hakkında söz söylemek doğru değildir. Yemeklik ihtiyacı hakkında Hükümet, uzunuzadıya teşrihatta bulunmuyarak, vâkıf olduğu ihtiyaç nisbetinde bir teklif yapıyor. Bu gün bu yemeklik ihtiyacının feryatlarını en ziyade işiten Hükümet olduğu için, bunu buraya sıkıştırmak mecburiyetinde kalmışlardır. Bu yemekliği kaldırıp da alâti cedidei ziraiye koymanın mânasını en evvel Tevfik Rüşdü Beyden sorarım; bugün halk ölümle pençeleşiyor.

Dr. TEVFIK RÜŞDÜ B. (İzmir) — Aynı bir kanunla yemeklik tahsisatı istenilmelidir.

ABDULLAH AZMİ Ef. (Devamla) — Aynı bir kanun yapmak için, zannederim, çok müzakereler geçecektir. Fakat bugün birçok yerlerin şedit ihtiyacını görmüşler, onun için bunu derhal teklif etmiş bulduklarını hissediyorum. Bu yemeklik ihtiyacı ki bugün ölümle pençeleşmek demektir. Bu ihtiyacı tehvin eden bir kaydın buradan ref'edilmesini Meclisiniz katiyen teveiz etmesin ve Meclisten böyle bir kanun katiyen çıkmasın. Alâti cedidei ziraiyenin fevaidini kimse inkâr etmez. Hattâ bunun temin edeceği fevaidin aleyhinde söz bile söylenmemelidir. Bunu inkâr eden yoktur. Onun için Hükümete ayrıca tahsisat teklif ettirsinler. Yoksa bu yemekliği keserek, sabaha yiyecek ekmeği olmayıyan adamın ekmeğini keserek alâti cedidei

ziraiyeyi sokmak katiyen ve katibeten akıl ve mantıkla kabili telif değildir. Binaenaleyh bu kanunun müzakeresi de, her şeyi de yedinde devam etmiştir. Bir gün evvel bu kanunu çıkarınız ki Heyeti Vekile bir gün evvel talimatını hazırlasın. Çok rica ederim, Heyeti Vekile bu talimatı bir haftadan ziyade uzatmasınlar. Gerek yemekliğe olan ihtiyacat, gerek tohumluğa olan ihtiyacat pek şedittir. Heyeti Celilenizden bunun bugün bir saat evvel çıkmasını çok rica ederim.

REİS — Efendim kifayeti müzakere hakkında takrirler vardır.

Riyaseti Celileye

Muhtacîni zürraa hayvanat ve alât ve edavatı ziraiye için ayrıca bir tahsisat talebilmek üzere müzakerenin kifayetini ve ikinci maddenin aynen kabulünü teklif eylerim.

Erzincan
Sabit

(Kabul sesleri)

Riyaseti Celileye

İkinci maddenin teşrihi hakkında müzakere kâfi derecede cereyan etmiştir. Müzakerenin kifayetiyle maddenin reye vaz'ını teklif ve rica ederiz.

Saruhan
Mehmed Sabri

Niğde
Ali

REİS — Kifayeti müzakereyi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar. Müzakere kâfi görülmüştür. Takrirler var; onları okuyacağız:

Riyaseti Celileye

Muhtacîni zürraa ivassız verilecek olan iki yüz bin liranın istilâzedelere meccanen verilecek tohumluk ve yemekliğin merbut bulunduğu (A/99) faslına zammı istilâ görmiyen mahallerde, eidden muhtacı muavenet fukarayı zürram istifade etmemesini mucibolabilir. Böyle bir tefsire mahal kalmamak üzere maddedeki (A/99) faslına kelimesinden sonra (bilûmum muhtacîni vatana tevzi edilmek üzere) fıkrasının ilâvesini arz ve teklif eylerim.

Konya Mebusu
Tevfik Fikret

Riyaseti Celileye

Son teklifte Muvazenei Maliye Encümeni alâtı ziraiyeye tefrik edilen yüz bin lirayı tayyet-

miştir. Bunun doğru olmadığı kanaatindeyim. İpkasını teklif ederim.

16.9.1339
Adana Mebusu
Zamir

Riyaseti Celileye

Yemeklik ihtiyacı badehu teemmül edilmek üzere işbu ihtiyaca hasredilen iki yüz bin liranın alâtı ziraiye ve çift hayvanatına tahsis edilmesini teklif ederim.

Kütahya
Cevdet

Riyaseti Celileye

Memleketin birçok yerlerinde alâtı ziraiyeye ihtiyacı katî olduğu İktisat Vekili Beyefendi tarafından ifade olunmuştur.

Yemekliğe tahsis edilen iki yüz bin liranın alâtı ziraiye mubayaasına tahsisini teklif eylerim.

İstanbul
Ali Rıza

Riyaseti Celileye

İkinci maddedeki yüz bin liranın çift hayvanları ve ziraat aletleri alınmaya tahsisini teklif ve rica ediyorum. Zira memlekette çift hayvanlarından mahrum olduğu muhakkak bulunan mıntakalar vardır.

Karahisar Sahib
Ruşen Eşref

Riyaseti Celileye

Âtidedeki maddenin (3) nü madde olarak kabulünü teklif eylerim.

(Çift hayvanat ve alâtı ziraiye ve traktör gibi makina karşılığı olmak üzere yüz bin lira tahsis edilmiştir.)

Afyon Karahisar
İzzet Ulvi

REİS — Efendim! Adana Mebusu Zamir Beyin takririni tekrar okuyorum.

(Adana Mebusu Zamir Beyin takriri tekrar okundu.)

ZAMİR B. (Adana) — Reis Bey! Takririm hakkında söz isterim.

Arkadaşlar, burada iki madde vardır; her biri ayrı ayrı şeylerdir: Birisi tohumluk meselesidir, diğeri, muhtaçolan zürraa meccanen tevzi edilecek olan yemeklik meselesidir. Bu daima lâzımdır, bu başkadır. Bilhassa bizim nazarı itibara

alacağımız mesele, memleketin hayatı ziraiyesine aidolan kısımdır ki, memlekette hayvan kalmamıştır, memleket istilâ görmüştür; maatteessüf memlekette insan da kalmamıştır. Bunu da kabul etmek lâzımdır. Bu da malûmdur. Fakat her halde memlekete, makina kuvvetlerinin de girmesi lâzımdır. Sonra ben, bilhassa çok rica ederdim ki, İktisat Vekâleti bir milyon lira istesin ve biliyorum ki, Heyeti Celileniz, bunu seve seve verecektir. Bu iki yüz bin lirayı verelim. Bu yemeklik meselesinin, bizim takririmizle alakası yoktur. Benim takririmdeki maksat bundan ibarettir. Lütfen kabul ediniz.

REİS — Efendim, Zamir Beyefendi, takrirlerini izah buyurdular. Bu takrirden ikinci maddenin tadiline dair hiçbir şey yoktur. Zamir Bey, iki yüz bin liranın alâtı ziraiyeye tahsisini teklif ediyorlar. Kabul buyuranlar, lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmemiştir efendim.

İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin takrirleri vardır, sonra Ruşen Eşref Beyin takrirleri vardır.

(Afyon Karahisar Mebusu Ruşen Eşref Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Efendim bu takriri kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. (Anlaşılmadı, bu ayrıca mı? sesleri)

İZZET ULVİ B. (Afyon Karahisar) — Bu iki yüz bin liranın bir milyon liradan mı alınmasını istiyorlar?

REİS — Sekiz yüz bin liradan iki yüz bin lirasının alâtı ziraiyeye tahsisini teklif ediyorlar. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmemiştir.

Afyon Karahisar Mebusu İzzet Ulvi Beyin takririni tekrar okuyorum.

(İzzet Ulvi Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Malûmuâliniz; bu madde üçüncü madde olarak teklif ediliyor. Kabul edilirse encümenine göndereceğiz. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. (Gürültüler)

İZZET ULVİ B. (Afyon Karahisar) — Anlaşılmadığını zannediyorum.

MUVAZENELİ MALİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Muvazenei Maliye Encümeni namına söz istiyorum.

REİS — İstihsalî âra arasında söz söylemek imkânı yoktur. Riyaset yalnız meseleyi izah et-

miştir. İzzet Ulvi Beyin takririni nazarı itibara alanlar lütfen ayağa kalksınlar... Nazarı mütalâaya alınmıştır efendim. Takriri encümenine veriyoruz.

İkinci maddeyi aynen reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Birinci madde mucibince Ziraat Bankasına verilen 800 bin lira ile mahalli tevzii İktisat Vekâletince tâyin edilmek üzere muhtacîni zürraa tavizan tohumluk verilecektir.

REİS — Üçüncü madde hakkında söz istiyen var mı?

NURİ B. (Kütahya) — Bendeniz ikinci maddedeki tohumluk tahsisatının bir kısmının alâtı ziraiyeye tahsisi hakkında bâzı rüfeka tarafından musırrane tekliflerde bulunulduğu için, aynı tekâlifin üçüncü madde hakkında da vâkı olacağından korkarak söz aldım. Efendim bendeniz öyle görüyorum, ki biz, bu meseleyi tam ruhu dâhilinde müzakere etmiyoruz. Heyeti Hükümet ve hepimiz müşterekülefkâriz, ki memleketin alâtı ziraiyeye ihtiyacı çoktur. Fakat bu, başlıbaşına, ayrı bir meseledir. Hükümet, bugün istilâ, yangın ve sairinin izalei tahribat ve hasaratı için bâzı memleketler ahâlisinin zahireye olan ihtiyacı şedidini görerek tohumluk ve yemeklik ihtiyacına karşılık olmak üzere bizden beş yüz bin lira istiyordu. Biz, bunun bir milyona tezyidi ve ıblâğı ricasını izhar ettik. Bunun münasibolduğunu söylediler. Bunu da vereceklerdir. Bendeniz bunu öyle görüyorum ki bu teklif; evi içerisinde odası bulunmayan ve damı yağmurdan akan ve karnı da aç olan bir adamın faraza; yüz liraya ihtiyacı olsa, evvelâ ihtiyacı zaruriyesini temin etmek, yani karnını doyurmak ve sırtına çamaşır, gömlek giymek için yüz lira istese, buna mukabil biz de; sana yüz lira vereceğiz, ama bu paranın bir kısmı ile damını yaptıracamız, karnını doyuracağız, yarısı ile boynuna bir kordon alacağız, odana vazolu tezyinat yapacağız, şöyle yapacağız, böyle yapacağız gibi teklif demektir. Bugün gerek ziraat ve gerek iktisadiyatın yükselmesi için hariçten buğday getirmeyip kendi buğdayımızla kendimizi idare etmek ve harice çıkarmak, gayet iyi fikirlerdir, gayet parlaktır. Sonra ihracat yapmak bunlar hep arzu edilen şeylerdir. Tevfik Rüşdü Beyefendinin fikirleri gayet parlaktır, gayet güzeldir, menafii mem-

lekete muvafıktır. Fakat burada yeri olmadığını görüyorum, yeri değildir. (O madde geçti sesleri) Tohumluğa tahsisi Hükümet tarafından teklif edilen sekiz yüz bin lira da aynı şey için, aynı efkâra icrayı tesir edeceğinden emin olduğum için arz ediyorum.

İZZET ULVİ B. (Karahisarı Sahib) — Makina süs değil ihtiyacıdır.

MEHMET NURİ B. (Devamla) — Fakat efendiler musırrane makina alalım deniyor. Hep istiyoruz. Bugün memleketin birçok yerlerinde esbabı malûmeden dolayı aç kalan ve gelecek sene için elinde tohum bulunmayan insanlara tohumluktan evvel...

İZZET ULVİ B. (Karahisarı Sahib) — Tohumu ekmek için makina lâzımdır.

NURİ B. (Devamla) — Şimdi karnımı doyurmak için yemeklik verelim deniyor. Binaenaleyh bu ihtiyaç bugünkü ihtiyacıdır. Alâtı ziraiye alalım. Satmalacağız, vereceğiz, onların istimalini öğreteceğiz, tamir edeceğiz diye gelecek senenin ziraatını yapamayacaktır.

VEHBİ B. (Karesi) — Bu beyanat hangi maddeye dair?

REİS — Üçüncü madde hakkında efendim.

NURİ B. (Devamla) — Binaenaleyh efendiler, üçüncü madde dâhilindeki 800 bin liranın tohumluğa tahsisi ile bu madde üzerinde ayrıca makina alınması teklifinde bulunulmamasını rica ediyorum.

VEHBİ B. (Karesi) — Bir sual soracağım efendim.

SÜLEYMAN SUDİ B. (Bayezid) — İki kelime söyleyeceğim Reis Bey. Efendim, bu tohumluk meselesi hakikaten şayanı teşekkürdür. Her halde ahalinin saadeti haline ve refahına mâtuftur. Hükümetin de bu eseri şefkatinde bendeniz teşekkür ediyorum.

Efendiler, bu sene memleketimizde ahali zürraa verilen tohumluk on ikibuçuk kilodan ibarettir. Yani bu bir tavuk yemliği gibi bir şeydir. Hiçbir ehemmiyeti yoktur, verilse de, verilmese de kıymeti yoktur, ancak bir tavuk yeminden ibarettir. Halbuki daha ehemmiyetli bir mesele vardır. Ahalimiz bugün açkıttadır. Meskenleri yoktur. Bu kadar mülteciler avdet ediyorlar. Sarıkamış orman memurları işe büyük bir tas'ibat gösteriyorlar. Ahali açkıttadır. Kış geliyor, bunlar kâmilan mahvolacak,

o vakit ne bir tohumluk, ne bir yemeklik ve ne de alâtı ziraiyenin bunların derdine çaresi olmayacaktır. Binaenaleyh evveleminde ahalinin meskenini temin etmek lâzımdır. Memleket mamur olsun. Ahalinin hayatı temin edilsin. Ondan sonra tohumluk verilsin veyahut verilmesin. En esaslı mesele bu memleketin mamur olması, bunlara mesken yapılmasıdır. Evvelâ bu temin edilirse daha iyi neticeler verir.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim bu 800 bin lira Ziraat Bankasına teslim edilecek. Ziraat Bankası bu parayı köylüye tevzi edecek. Burada tâyin edilmediğine nazaran evvelki lâyihada tesviye müddeti üç sene idi, halbuki Ziraat Bankası mukaddema olduğu gibi kendi idaresinin usulüne ve Meclisinin kararına tevfikân on seneye kadar yapılacak senetleri doğrudan doğruya bankaya mı alacak?

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Evet.

VEHBİ B. (Karesi) — Bunu öğrenmek istiyordum.

HÂCİM MUHİDDİN B. (Giresun) — Efendim dün Hükümetin bize getirdiği teklifte alât ve edevatı ziraiye için de bir cümle vardır. İktisat Vekili Beyefendi burada buna da ihtiyaç içinde olduğunu ve bir miktar paranın da buna sarf edileceğini ve sarfının da zaruret olduğunu söylemişlerdir. Bugün Muvazenei Maliye Encümeninin tertibettiği şu teklifte alâtı ziraiyeye dair bir kelime yoktur.

REİS — Hâcim Bey rica ederim. Alâtı ziraiye hakkında söyleyeceksiniz.

HÂCİM MUHİDDİN B. (Devamla) — Üçüncü madde hakkında ilâveten arz ediyorum efendim. Binaenaleyh üçüncü maddeye bir kelime ilâvesi ile, «muhtacını zürraa tohumluk ve alâtı ziraiye verilecektir.» şeklinde tadil edilecek olursa hem İktisat Vekili Beyin arzuları yerine gelmiş ve hem de muhtacının ihtiyacı tehvin edilmiş olur. Buna dair bir de takrir veriyorum. Bunun kabulünü rica ederim.

HALİS TURGUD B. (Sivas) — Efendim bendenizin arz edeceğimin bir kısmını Vehbi Bey arz ettiler...

HÂLET B. (Erzurum) — Efendim bu paradan faiz alınacak mı, alınmayacak mı?

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Faizi öşürdür.

HALİS TURGUD B. (Sivas) — Efendim bendenizin mâruzatım da bu sekizyüz bin liraya taallûk ediyor. Bu para esasen Ziraat Bankasının parasıdır. Vehbi Bey bu ciheti izah ve tenvir ettiler. Muvazenei Maliye Encümeni de burayı nazarı itibara almışlardır. Binaenaleyh, fazla söze lüzum yoktur. Tevziyatı yapılacağı için fazla sözü zait addediyorum ve takririmi de geri alıyorum.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayeti hakkında takrir var, okuyacağız.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Maddenin aynen reye vaz'ını teklif ederim.

Denizli Mebusu
Mazhar Müfid

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetini reyi âlilerine vaz'ediyorum. Müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Üçüncü maddeyi aynen reyi âlilerine vaz' ediyorum. Üçüncü maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın. Üçüncü madde aynen kabul edilmiştir, efendim.

Dördüncü maddeyi okuyoruz :

Madde 4. — İşbu tevziat Heyeti Vekilece tanzim edilecek bir talimatnameye tevfikana iera olunacaktır.

ABDULLAH AZMÎ Ef. (Eskişehir) — Hakikaten tevziatta muhafazai intizam, mühim bir meseledir. Buna şek ve şüphe yoktur. Ancak, ihtiyaç şediddir. Binaenaleyh, bu talimatnamenin uzun sürmemesini ve bir hafta zarfında kaleme alınarak mahallerine tebliğ ve tevzi edilmesini Heyeti Vekileden çok rica ederim. Buna dair kürsüden söz versinler. (Doğru, sesleri)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, tavizan verilecek tohumluğun sureti tevzii hakkında 1337 senesinden beri tanzim edilmiş bir talimatname mevcuttur. O talimatnamenin bâzi mevaddının tadili lüzumunu hissediyoruz. Bu tadil; tohumluğun daha süratle, daha intizamla tevziini temin edebilmek için talimatnamenin bir iki maddesini tadil etmekten ibarettir. Bu da bir iki günlük iş-

tir. Abdullah Azmi Efendi Hazretleri müsterih olsunlar.

RASİH Ef. (Antalya) — Tavizan verilecek zahire için müddet ne kadardır?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, evvelce bu muameleyi İktisat Vekâleti yapardı ve o zaman üç senede ve üç müsavi taksitte alınırdı. Bu muamele şimdi Ziraat Bankası vasıtasıyla yapılacağı için - Ziraat Bankasının nizamata müsaittir - on seneye kadar yapılabilir. Fakat bu talimatnameyi yaparken Ziraat Bankasının da noktai nazarını almak ve müddetleri ona göre tâyin ederek talimatnameye dercetmek lâzımdır.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim, memlekette bu tevziat ilk defa olmuyor. Şimdiye kadar mütaaddit defalar olmuştur. Binaenaleyh, bunu Heyeti Vekile evrakı meyanına karıştırmakta bir fayda yoktur. Niçin doğrudan doğruya İktisat Vekâleti veya Maliye Vekâleti tarafından yapılmıyor?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, talimatnameler muhtelif devairi alâkadardığı için Heyeti Vekileden geçiyor ki, nizamname kuvvet ve mahiyetini haiz olsun.

FERİD B. (Kütahya) — Zaten nizamnamedir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — İsmi talimatnamedir, efendim.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Nizamname, demek daha doğrudur, efendim.

RECEP B. (Kütahya) — Efendim! Verilen tahsisatın bu sene mevsiminin hululünden evvel behemahal erbabı ziraatin yeddine vâsıl olabilmesini teminen biz bir takrir hazırlamıştık ve kanunun kabulü akabinde bu takriri nazarı dikkatinize arz edecektik. Fakat Abdullah Azmi Efendi Hazretleri buna temas eder bir meseleyi mevzuubahsettikleri için bu maddenin şumulü dâhilinde gördüğüm bu meseleyi bir ke-re de şifahen arz etmek lüzumunu hissettim. Efendim mesele, talimatname meselesi değildir. Talimatname bir iki gün zarfında şu veya bu kadar gün zarfında ikmal edilebilir. Tadil veya şu mesele bir iki günde tamam olabilir. Fakat mesele bu değildir. Mesele, bu paranın an ve zamanı lâzımından evvel zürram yeddine vusülünü temin etmektir. Bunu Heyeti Celileden istirham ediyorum. Ya bu maddeye bir kayıt

koyalım veyahut kanunun metnine girecek derece ehemmiyette görülmezse bir karar veya bir takrirle bunu temin edelim. Her halde verdiğiniz tahsisat fiilen buna muhtaç olan erbabı ziraate, mevsiminin hülûlünden evvel behemahal tevzi ve taksim edilmiş olmalıdır. Bu fiilen temin edilmezse, bizim burada gümlere müzakeresini yapmış olduğumuz bir kanunun hiç de hikmeti vaz'ı kalmaz, kuvvei teyidiyesi yök demektir. Binaenaleyh bu takriri - ki iki rüfekanın daha imzasını havidir - bu münasebetle nazarı tasvibinize arz ederim. Bu maddenin kabulü sırasında veya ondan sonra takririn nazarı kabulünüze arzını da makamı riyasetten istirham ediyorum.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Zürram eline verilmesi doğru değildir, ektirilmesi lâzımdır.

MAZHAR MUFİD B. (Denizli) — Efendim kanunda üç taksitte, yani üç senede tahsili münderiçtir. Bunun hakkındaki talimatı tevsi edeceklerdir. Beyefendiler! Bendeniz taviz için yeni talimata lüzum görmüyorum. Esbabı, bit-tesadüf bu sabah Ankara Ziraat Bankasının Müdürü Umumisi ile bu mesele hakkında uzunuzadıya görüştüm. Banka taviz suretiyle vermekte olduğu tohumluğun tahsili müddetini ahvali fevkalâdede beş seneye kadar temdid edebiliyor. Bu hal, ahvali fevkalâde olduğundan, bir kere zürram lehindedir. Çünkü beş seneye taksim vardır, bir. İkincisi; kanunen taviz meselesinde üç taksitte alınıyordu, fakat bir âfet zuhurunda meselâ, hüdanegerde bir feyezan zuhurunda, bir ateş zuhurunda veyahut her hangi bir kazaya uğradığı zaman Hükümetin yaptığı kanunda hiç imhal keyfiyeti yoktur. Efendiler, bankada imhal vardır. Eğer o adam askere giderse veyahut mahsulü âfettede olursa, veyahut çift hayvanatı ölürse Ziraat Bankası imhal ediyor. Sonra efendiler! Bu, beş sene müddeti daha ziyade temdit için heyeti idareleri karar verebiliyor Binaenaleyh bir talimat yapacaksa meccanen tevziat hakkında bir talimat yapsın, hayır, bu bankanın tevzi edeceği zehair hakkında da bir talimat yapacaksa - Hükümetten çok rica ederim - zürram menafiine çok muvafık olan bankanın bu imhal hakkındaki kararını nazarı dikkate alsın, talimatı yaparken... Dünkü kanunda bir imhal yoktur. Mutlaktır. Üç seneyi kabul ediyor. Eğer bu babta talimat

yapmak istiyorsa - rica ederiz - bu imhal keyfiyetini Heyeti Vekile nazarı itibara alsın. Sonra efendiler! Acaba bankada taviz meselesinde cari olan muamelâtta sürat ne derecededir? Efendiler! Onu da tetkik ettim. Bir kaza ziraat sandığı seksen haneli bir karyeye kefaleti müteselsile ile bir günde liva şubeleri yüz haneli bir karyeye yine bir günde tevziat yapar olduğunu Müdürü Umumi söylemişti. Demek ki, elyevm bankanın taviz hakkındaki kanunu surati de temin ediyor. Ve bunda imhal ve teshilât da vardır, kâfidir. Meccanen tevziat hakkında bir talimat yapılsın. Fakat şunu da arz edeyim ki: Mutlaka Heyeti Vekile yeniden bir talimat daha yaparsa - rica ederiz - bankaya müracaat etsin. Bankanın taviz hakkındaki mevcut kanundan daha ziyade teshilât gösterecek talimat yaparsa kabul ederiz (Bravo, sesleri)

FERİDUN FIKRI B. (Dersim) — Efendiler, ikinci madde hakkında bir şey söylemeyeceğim, fakat ona temas eden bir kelimedem, talimatname kelimesinden bahsedeceğim.

Efendiler, Teşkilâtı Esasiye Kanununun bir maddesinin izahı esnasında bundan evvelki heyette (Nizamname) yerine (Talimatname) kelimesi kabul edilmiştir.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Kanunda böyle bir şey yoktur, itibaridir efendim.

FERİDUN FIKRI B. (Devamlı) — (Nizamname) kelimesinde iltibas cari olduğu için (talimatname) kelimesi kullanılıyor. (Talimatname) kelimesi daha vazıhtır. Malûmuâliniz tatbikatta nizamname ile kanun arasındaki fark karıştırılıyor. Tatbikatta, bâzan kanun mahiyetinde bir vaziyet alıyor. Fakat karıştırılıyor. Bâzi defa kanun mahiyetinde olan şeyden nizamnameye giriyor, nizamname mahiyetinde olan şeyler de kanuna giriyor. Onun için bu içtihadı kabul ederek biz de burada (talimatname) kelimesini kabul edelim ve şu suretle talimatla denildiğinde kanuna girmeyecek şeyler kendiliğinden hariç kalır. Binaenaleyh bu noktaya nazarı dikkatinizi celb ederim. Süleyman Sırrı Bey arkadaşımız da bundan evvelki Meclisin içtihadını bildiği için bu meselede beraberiz. Talimatname kelimesinin bir ehemmiyeti mahsusası vardır. Nizamname ile kanunun hududu

kolay kolay ayrılamıyor. Bu noktayı nazarı Heyeti Celilenize arz ederim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Esasen Heyeti Vekile vazifesini biliyor da talimatname demiş.

BESİM ATALAY B. (Aksaray) — Arkadaşlar, kötü görmek, yani suizanetmek günah. Halk şöyledir, böyledir diyecek de değilim. Fakat hiçbirimiz de inkâr edemeyiz ki, Devekuşu gibi bir tairfe var. Bir taraftan tüccar görünür bir taraftan rençber görünür. Bir taraftan da Meclisi idareye burnunu sokar. Tohumluk tevziyatı başladığı zaman derhal elinde bir vesika, Hacıbaba Kaymakamın burnuna yamaşmıştır. Bir hafta evvel Hacıbaba tarafından kaymakama davet verilir. Muhtaçini zürradan, yoksul çiftçiyim efendim der.

Bundan çiftçiye bir şey kalmıyacaktır. Arkadaşlar, geçen sene birçok yerlerde biçare çiftçilere ordunun bıraktığı hayvanlar dağıtılacaktı. Bir komisyon teşekkül etti. Hacı ağa geldi, falân oğlu Mehmed Ağa geldi. Bilmem öteki bey geldi. (kabeltü vehebtü) kâbîlinden..

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Türkçe söyle.

BESİM ATALAY B. (Devamla) — Kabul ettim, bağışladım kabilinden böyledir. Sana dört katırla sekiz de öküz, ötekine de deve, fukaraya bir şey yok. Şikâyet oldu, kıyamet koptu. İktisat Vekâleti de mazurdur. Ne yap-sın? Bendeniz talimat yapılacak diye bir şey gördüm. Bu yapılacak talimatla bu dağıtılacak tohumların köylülerden kime gitmesi lâzımsa oraya gitsin, kaymakamların elleri biraz demir olsun. Hacı ağaları, Meclis idare âzalarını biraz dinlemesinler, köylünün eline tohumun ne suretle girmesi neye mütevakıf ise onu temin etsinler. Demin Maliye Vekili Bey İlbaharda yeniden tohumluk için para istiyecegiz dediler. Arkadaşlar, Irak'tan tiryak gelinceye kadar kendisini yıkan sokan kimse çoktan ölür. Hükümet bu parayı istiyeecekti, şimdiye kadar niye istemedi?

ALİ RIZA B. (İstanbul) — İlbahar zeri-yatı için istiyeecek.

BESİM ATALAY B. (Devamla) — Bizim memleketimizde Sonbahar zeri-yatı daha feyiz-naktır.

İSMAİL KEMAL B. (Çorum) — Efendim, talimatname, nizamname başka başka şeylerdir.

Meselâ Dahiliye veya Müdafaa-i Milliye Vekâleti-nin yaptığı talimatnamedir. Heyeti Vekilenin yaptığı da nizamnamedir. Bendeniz bu kanaatteyim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Evvelce bu meseleyi Meclis halletti.

İSMAİL KEMAL B. (Çorum) — Hayır mesele karışıyor.

AHMED MAHİR Ef. (Kastamonu) — Demin Erzincan Mebusu muhterem tarafından verilmiş olan bir takrir üzerine alâti ziraiye için de bir tahsisat verilmesi teklif olundu ve Meclis-çe de bu kabul edildi. Şu halde bu alâti ziraiyeye tahsis olunacak meblâğ, gerek İktisat gerek Maliye Vekâleti tarafından şu lâyihai kanuniye bir arada tanzim olunup da Meclise verildiği gibi o yüz bin lira aralarında kararlaştırılarak şu sırada teklif edilmiş olsaydı, bu olmaz mı idi acaba?

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ AHMED FERİD B. (İstanbul) — Yapacağız efendim. Şimdi celse arasında içtima edip yapacağız.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendi Hazretlerinin tamamen hakları vardır. Bu kanunun müzakeresi ile beraber onu da itmam lâzımdı ve şimdi Muvazene-i Maliye Encümeni Reisi Beyefendi ile de görüştüm. Celse arasında içtima edip tesbit olunarak ayrıca teklif edilecektir.

REİS — Efendim! Kifayeti müzakere takriri vardır.

Riyaseti Celileye

Maddenin müzakeresi kâfidir. Reye vaz'ını teklif ederim.

İstanbul

Ali Rıza

REİS — Efendim, kifayeti müzakereyi kabul edenler lütfen el kaldırsın, müzakere kâfi görülmüştür efendim. Madde hakkında tadilname yoktur. Dördüncü maddeyi aynen reyî âlilerine arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

Efendim kanunun heyeti umumiyesinin sebk ve raptını temin için encümene vereceğiz. Fakat iki maddesinin de lütfen müzakeresini ikmal buyurun.

Madde 5. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır. (Kabul sadaları)

REİS — Beşinci madde hakkında söz istiyen var mı? Beşinci maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın. Beşinci madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 6. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Maliye ve İktisat Vekâletleri memurdur.

VEHBİ B. (Karesi) — Talimatname yapılaçağı için Heyeti Vekile denilmek lâzımdır.

REİS — Efendim altıncı maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aynen kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesinin sebk ve raptının tashihi ve nazarı mütalâaya aldığımız takririn tanzimi için kanunu Muvazenei Maliye Encümenine tevdi ediyoruz. On dakika teneffüs için Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı Celse; saat : 4,00

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat saat : 4,55

REİS — İkinci Reisvekili İsmet Beyefendi

KÂTIPLER : Ruşen Eşref Bey (Karahisarı Sahib), Falih Rıfka Bey (Bolu)

REİS — Celse açılmıştır efendim. Muhtacını zürraa tevzi edilecek tohumluk, çift hayvanatı, alâtı ziraiye hakkındaki tahsisat kanun lâyahısının tesbit ve tashihi ve nazarı dikkate alınan takrirlerle üçüncü maddeye ilâve edilecek fıkranın tanzimi için mezkûr lâyihayı Muvazenei Maliye Encümenine havale etmiştik Muvazenei Maliye Encümeni son şekli muaddili yapmıştır. Şimdi izah edeceklerdir.

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim Heyeti Celileniz, Afyon Karahisar Mebusu muhterem İzzet Ulvi Beyin bir takririni nazarı itibara aldığımız, bu takirde müzakere edilen lâyihai kanuniyeye yeni bir maddei kanuniye ilâvesi teklif olunuyor ve deniyordu ki: «Çift hayvanatı ve alâtı ziraiye ve traktör gibi makina karşılığı olmak üzere yüzbin lira tahsis edilmiştir suretinde bir maddei kanuniye bu lâyihai kanuniyeye ilâve olunsun.» Encümen esas itibariyle Meclisi Âlinizin temayülâtını nazarı dikkate alarak alâtı ziraiye ve bilhassa çift hayvanatı alınmak üzere bir miktar tahsisat zammı lüzumunu gördü. Binaenaleyh esas olmak üzere encümen böyle bir tahsisatın zammını tasvibetti. Yalnız müzakerat esnasında Heyeti Celilenizde yine görülen temayülden dolayı encü-

men âzasından bir arkadaşımız, bu yüz bin liranın kâfi gelmiyeceğini ve binaenaleyh ikiyüz bin liranın çift hayvanatı ve alâtı ziraiyeye tahsis edilmesinin daha muvafık olduğunu ileri sürdü. Encümen bu hususta vâkı olan müzakeresi neticesinde bunu da tasvibetti. Binaenaleyh sekizyüz bin lira tohumluk olmak üzere, ikiyüz bin lira da çift hayvanatı ve alâtı ziraiye alınmak üzere bütün bu tahsisatın yani tavizan verilen bu tahsisatın bir milyon liraya iblâğını kabul etti. Tabii Heyeti Celileniz de tasvıp ve kabul ederse malhiyeti kanuniyeyi iktisabedecektir. Aksi halde bir milyon lira yerine dokuzyüz bin lira kabul edilmiş bulunacaktır. Binaenaleyh encümen bu esaslar dâhilinde evvelce müzakere edilmiş mevaddı kanuniye üzerinde bâzı tadilat yapmak lüzumunu hissetti ve lâyihai kanuniye daha münakkah olmak için daha ziyade madde ilâve etmekten ise bu ikiyüz bin liralık çift hayvanatı ve alâtı ziraiye tahsisatını da bu maddelerin içerisine vaz'etti. Binaenaleyh eğer müsaade buyurulursa encümenin kabul ettiği ve Heyeti Celilenize kabul etmek üzere takdim etmek istediği maddei kanuniyeyi okuyayım.

Birinci Madde — Maliye Vekâletinin 1339 senesi bütçesinde (Ziraat Bankasının İstanbul

avansına tediyat) namı ile açılacak faslı mahsusuna bir milyon lira tahsisat vaz'olunmuştur.

Şimdi buna mütaallik olan üçüncü maddeyi okuyorum :

MADDE 3. — «Birinci madde mucibince Ziraat Bankasına verilen bir milyon lira ile mahallî tevzii İktisat Vekâletince tâyin edilmek üzere muhtağını zürraa tavizan sekizyüz bin liralık tohumluk ve ikiyüz bin liralık çift hayvanatı ve alâtı ziraiye verilecektir.»

Binaenaleyh encümen, iki maddenin tadili dolayısıyla dokuzyüz bin lira suretinde tezahür eden arzuyu âlîlerini bir milyon lira olmak üzere yani sekizyüz bin lirası tohumluk ve ikiyüz bin lirası çift hayvanatı ve alâtı ziraiye tahsisatı olmak üzere Heyeti Celilenize maddelerin takdimine karar verdi. Maddeler reye vaz'edilerek bu suretle mevaddı kanuniye itmam ve islah edilmiş olur.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Bravo encümene!

MUVAZENELİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ FERİD B. (Devamla) — Efendim! Meclisi Âlinin nazarı mütalâaya aldığı tahrir yüz bin liradır. Muvazenei Maliye Encümeni bunu iki yüz bin liraya iblâğ etmiştir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Tohumluk ihtiyacı cümlece malûm ve muayyen olduğu ve az zamanda tohumluğu nakden ve aynen tevzii mümkün olduğu için tezydî, mahalline masruftur. Fakat çift hayvanatı ile alât ve edevatı ziraiye meselesine gelince : Bunlar biraz zaman meselesidir. İktisat Vekâletinin muayyen bütçesinde bunlara ait muayyen tahsisat vardır. Meclisi Âlinin yüz bin lira olarak nazarı mütalâaya aldığı tahrir; iki yüz bin liraya iblâğ edilmek suretiyle böyle mütemadiyen tezayüdedecekse ne bütçe kalır, ne muvazene kalır. Evvelece arz ettiğim veçhile biz uzun, yorucu, çetin bir muharebeden çıkmışız ve henüz hali sulha geçiyoruz. O muharebelerin bıraktığı milyonlarca borç vardır. Esasen birinci madde ile verilen tahsisat Ziraat Bankası vasıtasıyla tediyeye edileceği için Ziraat Bankası tohum da verebilir, alâtı ziraiye de verebilir, çift hayvanatı için de ikrazatta bulunabilir. Ziraat Bankasından Hükümeti Milliyenin almış olduğu bir milyon dört yüz bin lira kendisine tediyeye edilmiş olduğu için zürraa lâzımgelen muaveneti yapabilir. Her müzakere edilen tahsisat; ardı arkası gelmez tezyitlerle

neticelenecekse zannediyorum ki, müşkülâtı Maliye günden güne artacaktır. Halbuki biz bu müşkülâtı bir dereceye kadar tahfif edelim diye düşünüyoruz. Alât ve edevatı ziraiye Ziraat Bankasının elinde vardır. Hükümet elinde bulunanların hepsini Ziraat Bankasına devretmiştir. Garbi - Anadolu'da ganaim olarak düşmandan alınan alâtı ziraiye Ziraat Bankasına devredilmiştir. Rusların bıraktığı alâtı ziraiye de bir kanunu mahsusla Ziraat Bankasına devredilmiştir ve sekiz aydır takibettiğim halde henüz bunları Ziraat Bankasına tamamen teslim edemedim. Tahsisat açıp bütçeyi kabartmakta ne fayda vardır? Binaenaleyh bu tahsisatı kabul buyurduğumuz takdirde bu yüz bin lira bütçe açığına girecektir ve tediyesi müşküldür. Bendeniz, burada Heyeti Celilenize karşı bir taahhüt altına girerken katiyetle ifa edilebilecek kısmı ile kâğıt üzerinde kalacak kısmı açık ve samimî olarak ifade etmek mecburiyetindeyim ki, yarım bir mahcubiyet karşısında kalmyayım. Binaenaleyh, nazarı dikkate aldığınız tahrirlerden fazla olarak her hangi bir tahsisatı kabul buyurursanız ve onun tediyesi taahhur ederse bendenizi mâzur görün! Çünkü henüz memleket harbin teraküm ettirdiği milyonlarla boreun arkasını alamadı. Binaenaleyh; bu noktayı Heyeti Celilenize söylemek benim için bir vazife idi. Bendeniz bunu arz ediyorum.

REİS — Efendim! Encümenin izahatı ile Maliye Vekili Beyin izahatı hakkında söz istiyen âzayı kirama söz verebileceğim. Bu izahatın haricinde tekrar söz söylemek veya izahat vermek istiyen rüfekaya söz vermek imkân haricindedir, bunu arz etmek istiyorum. Binaenaleyh encümenin izahatına, Maliye Vekilinin izahatına ait söz söylemek istiyen rüfeka varsa söz vereceğim.

TALÂT B. (Ardahan) — Reis Bey! Bu cihetten maada söz söylenmeyeceğini beyan buyurdunuz. Hiç olmazsa Maliye Vekili Beyden bir şey sormama müsaade buyurunuz! Ziraat Bankası teşekkül etmiyen yerler bu muavenetten mahrum mu kalacaktır?

REİS — Tekrar ediyorum. Nazarı dikkate alınan tahrir yüz bin liralıktır. Muvazenei Maliye Encümeni bunu iki yüz bin lira yapmıştır. Maliye Vekili Beyefendinin de bu husustaki izahatını Heyeti Celileniz istima buyurdunuz. Binaenaleyh; yüz bin lira ile iki yüz bin lira hakkında söz söylenecektir. Sonra lâyihanın aksami sairesi hakkında müzakere yoktur.

VEHBİ B. (Karesi) — Reis Bey! Nizamnamei Dahilî mucibince heyeti umumiyesi reye konmadan bir arkadaş söz alabilir. O sözü bendeniz istiyorum.

REİS — Sözüünüz mahfuzdur.

VEHBİ B. (Karasi) — Hayır, bendeniz heyeti umumiyesi hakkında söz istiyorum. Alâtı ziraiyenin şekli hakkında.

REİS — Rica ederim, müsaade buyurunuz, söz vereyim.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Buyuruyorsunuz ki, Maliye Vekili ile İktisat Vekilinin gösterdiği şekilden başka bir şekil için söz söylenemeyecektir; bendeniz alâtı ziraiyenin şekli hakkında söz söyleyeceğim.

REİS — Efendim müzakere kâfi görülmüştür, müzakere üçüncü maddeye konulan miktar hakkındadır. Buyurun Niyazi Bey!

NIYAZİ B. (Mersin) — Arkadaşlar, Bendeniz Muvazenei Maliye Encümeninde bidayetden beri bu tahsisatın tezyidi taraftarı idim. Heyeti Celileniz bu esası kabul etmekte memleketi büyük hizmette bulunmuştur. İktisat Vekâletinin uzun muhaberattan sonra tesbidettiği rakamlar şunlardır : (2 488 750) lira alâtı ziraiye için, (2 825 000) hayvanat için, (1 069 000) lira tohumluk içindir. Yani (6 382 000) küsur liranın yalnız bir milyonu tohumluk için, ona mukabil beş milyonu hayvanat ile alâtı ziraiye içindir. Heyeti Celilenin, (800) bin lirayı tohumluk olmak üzere kabul etmekle beraber alât ve edevatı ziraiye ile hayvanata olan ihtiyacı da nazarı itibara alması lâzımdır.

Bir kere sulha vardık, askerler yurtlarına dönüyorlar, karşılarında harap bir memleket bulacaklardır. Efendiler, bizzat gördünüz ve bendeniz de görerek söylüyorum. Köyler harabolmuştur, alât ve edevatı ziraiye kalmamıştır, hayvanat ölmüştür, yahut tekâlifi millîye olarak ciheti askeriye verilmiştir. Tabî bunların bir kısmı harbin neticesinde ölmüştür. Şu noktai nazardan memleket bir boşluk içerisindedir, alât ve edevatı ziraiye fevkalâde noksanlıdır, hayvanata ise fevkalâde noksanlık ârız olmuştur. Biz, sulha vâsıl olduk. Yeni bir teşkilât esasını kuracağız, artık sabanlarla iş görmek devri geçtiği gibi hayvanatın noksanlığı hasebiyle artık sabanlarla da iş görmeyeceğiz, memleket aynı zamanda mühtekirlerin de zebunu-

dur. Bendeniz bildiğim mânatık hakkında gördüğümü arz edeyim : Bugün kıyyesi oniki kuruşa satılan buğdayı çiftçi hasattan dört ay evvel teslim tarikiyle dört kuruşa satmıştır. Sebebi ise; halkta para yok, çiftçi muhtekirlerden para alarak hayvan ve alâtı ziraiye tedarik edecek, işini görecektir. Bugün pamuğun batmanı 480 kuruş iken evvelce açıktan muhtekirlere 180 kuruşa satılmıştır. Sebebi, alât ve edevatı ziraiye ve hayvanat almak için para yoktur. Çiftçi bir dahilî muhtekirlerin zebunu, bir de hariçî muhtekirlerin zebunudur efendiler! Millî Bankalarımız yoktur.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendim heyeti umumiyesi hakkında söylüyor.

NIYAZİ B. (Devamla) — Memlekette mevcudolan bankalar çiftçiyi çok müşkül bir mevkide bırakıyor ve dikkat ediniz, memleketin muhtelif aksamına ecnebi sermayelerinin hücumunu görürsünüz. Bu vaziyet karşısında hayvan ve alât ve edevatı ziraiye ihtiyacını temin etmekten başka çare yoktur. Filhakika Ziraat Bankasından zürraa alâtı ziraiye veriliyor. Ancak ekseriyetle bu alât ve edevatı ziraiye bugün işe yarar alâtı ziraiye değildir. Çünkü haraptır, bozuktur, eskimiştir. Sonra bunlardan mevcutları nadas için işe yaramaz. Bilâhara ekini biçmek için işe yarayacak alât ve edevattır. Bu noktai nazardan Ziraat Bankasının elinde bulunan alât ve edevata büyük bir ümit bağlamamalıdır. İkinci; bu Ziraat Bankasının almış olduğu alât ve edevatı ziraiyenin bir kısmı Almanya'dan alınmıştır. Her nasılsa, her nedense bu alât ve edevatın fenası alınmış. İşe yaramıyor. Sonra Vilâyatı Şarkiyede Rusların terk ettiği alât ve edevatı ziraiyeye gelince: Filhakika geçen sene İktisat Vekâleti bu husus için bütçesine otuz bin lira koymuştu. Bu otuz bin lira ile makinalarda tamirat yapılacak ve tamir edilen alât ve edevatı ziraiye getirilecekti. Bizzat Erzurum ve Kars mebuslarını işhadedirim: Efendiler, bu alâtı ziraiye işe yaramaz. Çok haraptır. Halbuki bugün biz ihtiyacı âcil karşındayız. Bu ihtiyacı âcili bir an evvel tatmin etmeliyiz. Yüz bin lira için bir memleketin hayatı sektedar olamaz. Yüz küsur milyon lira vâridatı olan bir Devletin bütçesi yüz bin lira ile açılmaz. Bu yüz bin lirayı memleketin zürrai kazanır ve bu sebeple Maliye Vekâleti de âşar olarak yarın şu kadar para alır. Bu ihtiyaç karşısında, asgari bir miktar olan ve İktisat Ve-

kâleti tarafından teklif edilen dört buçuk milyona mukabil iki yüz bin lirayı Muvazenei Maliye Encümeni kabul etmekle hiç fazla bir şey istemedi.

İSMAİL KEMAL B. (Çorum) — Muvazenei Maliyeye çok teşekkür ederiz. Zaten bendenizin teklifim de bu idi.

NURİ B. (Kütahya) — Efendiler yüz bin lira ile, iki yüz bin lira ile memleketin bugünkü alât ve edevatı ziraiye ihtiyacı temin edilemez. Çünkü vaziyet gösteriyor ki, alât ve edevatı ziraiye ihtiyacını tatmin için en aşağı iki, üç milyon lira para lâzımdır. Binaenaleyh evvelce Hükümetin Meclisten talebetmiş olduğu beş yüz bin lira idi. Bilâhara Maliye Vekili de beş yüz bin lira daha verebilirim demesi üzerine alâtı ziraiye için talebedilmiş olan yüz bin liraya Muvazenei Maliye Encümeninde yüz bin lira daha ilâvesi kabul edilmiştir. Bendenize bu paranın iki yüz bin liraya iblâğı meselesi hiç muvafık bir tedbir değildir. Çünkü iki yüz bin lira ile 2 - 3 milyon liralık bir ihtiyacı ancak yirmide, onda biri temin edilebilir. Binaenaleyh bu, doğru değildir.

Saniyen : Bendeniz yine Heyeti Celileyi meselenin ruhuna davet ettirmek hücumunu hissediyorum. Bu para, tarlasına tohum atamamak ve gelecek sene mahsul alamamak mecburiyetinde bulunan muhtacını zürraa tohumluk vermek içindir. Hattâ bunların bir kısmının yiyeceği de yoktur. Herifler hattâ açtır. Şimdi bu mesele aç olan halkın açlığını izale için ve gelecek seneki gıdasını temin için muhtac olduğu tohumluğu vermek meselesidir. Mevzuubahsolan da budur. Memleketin alâtı ziraiyeye ihtiyacı azımdır, cesimdir, vâsidir. Bunlar malûm iken hariçten niçin başka meseleler karıştırılıyor ve bu mesele üzerinde hâlâ ısrar ediliyor? Anlıyamıyorum ve anlıyamıyacağım. Hükümet bir taraftan diyor ki, benim elimde alâtı ziraiye vardır ve bunlar kısmen muhtacı tamirdir. Tamir ettirip tevzi edeceğim. Saniyen Harbi Umumi esnasında Almanya'dan birçok alâtı ziraiye satın alınmıştır. Fakat bilâhara Mütarake üzerine celbedilememiştir ve hattâ İsveç memleketinden satın alınmış olan alâtı ziraiye Almanya'da depo edilmiş duruyordu. Bendeniz Almanya'da iken İstanbul Hükümeti namına gönderilen bazı memurin onları İstanbul'a celbetmiştir. Bunların satılıp paraları ihtiyacı yevmiyelerine sarf edildiğini işittim. Böyle midir, değil midir? Bilmiyorum belki de Ali Cenani

Beyefendinin buyurduğu Zeytinburnu fabrikalarında mevcudolan alâtı ziraiye onlardır. Onlar ise çok iyi aletlerdi. Hükümet pahalı olarak satın alınmış, güzel aletlerdir. Bunlardan istifade olunur. Eğer bunlar aşıktakaldığından muhtacı tamir bir hale gelmişse tamir olunur, ahali ve çiftçiye tevzi olunur. Saniyen Almanya'da elyevm mevcud olup celbedilememiş bulunan ve oradaki Tasfiye Komisyonunun celbi için iştiغال ettiği daha birtakım alâtı ziraiye vardır. Onları dahi Hükümet yarın nasıl olsa celbedecektir. Şimdi bugün bu bir milyon lira birçok fukaranın ve yiyeceği olmıyan muhtacını zürraa tohumluğuna tahsis edilmiştir. Abdullah Azmi Efendinin ve Necati Beyin söyledikleri veçhile çiftçinin yüz, iki yüz bin liraya ihtiyacı vardır, diyerek memleketin iktisadiyatı, ihtiyacı hakkında parlak fikirler dermeyanı suretiyle yüz bin lirayı iki yüz bin lira kabul ettirmekteki iddiayı anlıyamıyorum. Meselenin ruhuna avdet buyurulsun. Gelecek senenin mahsulâtı için bir milyon liraya ihtiyac olduğu düşünölsün. İhtiyacı ziraiye, alâtı ziraiye başka meseledir. Sırası gelince o da olacaktır. Meselâ : Sabık Mecliste düşünölen bir kenedi meselesi yani alât ve edevatı ziraiye meselesi vardır. Mütchassislar, ihtiyacı mahalliyeyi iyi bilenler, orada imali fikretsinler. Şimdi bu mesele nin müzekkeresi ile beyhude vakit izaa etmiyelim. (Çok doğru, sesleri)

Dr. TEVFIK RÜŞDÜ B. (İzmir) — Efendim! Bendeniz mevzuubahsolan mesele hakkında bir iki şey arz etmek isterim : Muvazenei Maliye Encümeninin muktedir reisi, bize bu kanunun şeklini izah ederken bunun kabul edilmesinde ısrar etmedikleri gibi pek ziyade alâkadar oldukları bütçecilik ciheti ile ısrar etmemenin daha muvafık olduğu kanaati ile sükûneti muhafaza buyurdular. Bendeniz, bununla istişmam ediyordum ki, Muvazene Encümeni müttehit değildir ve bu ademiittihadi memnuniyetle kaydediyorum. Çünkü, iş, yüz bin veyahut iki yüz bin liranın ilâve edilmesiyle halledilecek bir mesele değildir. Çünkü, bununla Türkiye alât ve edevatı ziraiye ihtiyacının temin edilebileceğini kimse iddia edemez. Bu ancak, çok mühim ve çok müthiş bir prensiptir. Hükümetin ve Meclisi Âlinin dakik mütalâat ve hesabat neticesinde tâyin ve tesbit etmiş olduğu noktalar üzerinde biz bütçemizi

tevzin edeceğiz. Dâvamızı dünyaya karşı ileri sürerken, teklif edilen yüz bin lira üzerinde uzu uzadıya düşünmek lâzımgelirken, beş on dakikalık müzakere ile bu paraya yeniden yüz bin lira ilâvesini çok ehemmiyetle kaydederim ve çok istirham ederim ki, daha üç gün evvel burada Hükümetin programı okunurken o programı Meclisi Âli veçhe addetmek suretiyle alkışlarken ve bütçeyi tevzin etmek şiarını bütün dünyaya ilân ederken kolay kolay ilâveler üzerinde hareket etmiyelim. Zira her dâva, ayrı bir mevzu teşkil eder. Yalnız kendimin bildiği bir şey varsa bütçenin tevzini nokai nazarından birçok iyilikler olabilir. Daha ehem dâvaların önünde susmak lâzımgelir ve temenni etmem ki, bundan sonra gelecek mesaide de Muvazenei Maliye Encümeni, tıpkı Encümen Reisinin burada gösterdiği meslekî bitarafî ile kolay kolay istenilen miktarlara ilâve yolunu tutmasın ve ilâve edilen yüz bin lirayı kabul etmemeyi daha muvafık addederim.

ZAMİR B. (Adana) — Arkadaşlar! Memleketimizde yegâne bir müessesemiz varsa memleketimizin varidatını artıran, istihşâlâtını yükselten bir şey varsa o da ziraattir. Bugün biz hiçbir şey düşünmüyoruz. Bugün hepimizin düşündüğü şey, hepimizin gayesi, memleketimizin istihşâlâtını artırmak için bilhassa ziraate ehemmiyet vermektir. Çünkü, görüyoruz ki, bizim için selâmet bundadır. Fabrikamız yok, hiçbir şeyimiz yok. Elimizde yalnız bir ziraat var. Bilhassa bugünkü şekli ziraat o kadar muavenete muhtaçtır ki, Heyeti Celileniz bunu pekâlâ bilir. Bugün zürra ne yapıyor? Gerek harte ve gerek her türlü mücadelede fedakârlık yapan, kağnalarıyla, çocuklarıyla, her türlü vesaiti ile fedakârlık yapan ve hiçbir an durmayan ve bugün memlekete en ziyade nâfi olan bir sınıfa yani zürraa iki yüz bin lira gibi bir parayı alâti ziraiye için tahsis etmeyi bilmem ki neden arkadaşlarımız çok görüyorlar? Bugün iki yüz bin lira verecekler, gelecek sene bu yüzden yirmi milyon lira para alacaklar. Size katıyen temin ederim arkadaşlar, memlekete makina girerse, bu memlekette makina işlerse memleket kurtulmuş olur. Yoksa bu sabanlarla, Hazreti Nuh zamanından kalmış olan bu alât ile memleketin ziraati yükselemez. Çok rica ederim arkadaşlar; bugün bu para çok ehemmiyetsizdir. Bunun için hattâ milyonlar vermekli-

ğimiz lâzımgelirdi. Bu kadar fedakârlık yapan, her vesaiti ile Millî Mücadeleye iştirak eden zürraa bu çok değerlidir arkadaşlar! Rica ederim encümen bunu çok muvafık görmüştür.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Para yoktur.

ZAMİR B. (Devamla) — Vardır Bey! Vardır. Yüz bin lirayı verebiliriz.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Muhterem efendiler! Dikkati âlinizi bu meselenin geçirmiş olduğu tahavvüllere celb ederim. Malûm-âlinizdir ki, dün buraya gerek İktisat Vekili gerek encümenlerin ikisi de beş yüz bin lira ile gelmişlerdi.

YUSUF AKÇURA B. (İstanbul) — İktisat Encümeni gelmedi.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Rica ederim efendim, lütfediniz! Meseleyi karıştırmayınız, müdahale etmeyiniz! Encümenlerin reisleri burada izahat verirken beş yüz bin lirayı müdafaa ettiler. Keza İktisat Vekili Beyefendi, beş yüz bin lirayı müdafaa etti. Sonra Heyeti Âliyenizin temayülâtı karşısında gerek encümen gerek İktisat Vekili, evvelce İktisat Vekiline gelmiş olan kanaate rücu ederek Heyeti Âlinizin temayülâtının tamamen sabit olduğunu tasdik buyurdular ve ikinci defa aynı encümen ve aynı vekiller dediler ki, evet, sekiz yüz bin lira azdır. İki yüz bin lira ilâve edilebilir. Efendiler! Meclisi Âlinin temayülâtı üzerine vâkı olan bu iki misil yine Meclisi Âlinin temayülû üzerine bunu bir hakikat diye telâkki ederek hiç şüphe yok ki, altı yüz bin, yedi yüz bin ilâve etmiş olan bir Meclis buna yüz bin lirayı da ilâve edebilir. İktisat Vekilinin burada irae etmiş olduğu rakamlardan anlaşılıyor ki, bunun için altı milyon kadar bir para istemiş. Fakat öyle anlıyorum ki, Maliye Vekili Beyefendi gelmiş o mahut tevazün endişesiyle para yoktur demiş. Bundan fazla para veremem demiş. O da lâbüt, nâçar kabul etmiştir ve aynı surette encümene kabul ettirmiştir. Bu kanaat hulâsası olarak encümen de kanaati hilâfına olarak beş yüz bin lira ile buraya gelmiştir. Çünkü bu kanaat Heyeti Âliyenizin temayülâtı üzerine tebeddül etti ve yedi yüz bin lira derhal bulundu. (Doğru sesleri) Evet hakikaten bütçe tevazünü bir Meclisin efkârını bu Meclisin alacağı yolu irae ederse bu tevazün endişesi bizi atalet ve hiçbir şey yapmamaya sevk eder. Te-

vazün endişesi efendiler! Dün de arz etmiştim, bugün de Maliye Vekili Beyefendi Hazretlerinin ve Tevfik Rüştü Beyefendinin beyanatından anlaşılıyor ki, üssülesas mesele tevazün meselesidir. Efendiler! On senelik harbden çıkmış, tahribata uğramış, bu kadar ihtiyaçlar karşısında bulunan bir memleket lâzım olursa, mübrem görürse, mübrem ihtiyacatını hattâ istikrazla da yapacaktır. (İstikraz yok sesleri, gü-rültüler) Lûtfediniz, Devletin, milletin âtisi ile, istikbali ile endişnak olan insanlar hiçbir zaman en mübrem, en katî tedabir önünde tereddütmezler. Ben istikrazı bir misal olarak gösterdim. Hiçbir zaman onun üzerinde ısrar etmiyorum. Fakat öyle mübrem ihtiyaçlar vardır ki, o mübrem ihtiyaçları tatmin etmek için en mübrem, en fevkalâde tedabire müracaat etmek usul ve Kavanini Maliyenin, usul ve Kavanini İktisadiyenin iktizasındandır.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Bu millet, mevcudiyetini kurtarıırken bile istikraz etmedi.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Lûtfediniz! Ben de ona geleceğim. Efendiler! Bu Devlet, bu Hükümet billhassa bizim muktedir Maliye Nâzırımız... (Vekil sesleri) Maliye Vekilimiz (eski Hükümet adamı sesleri) dört sene bu memleketi idare etmişler ve istikraza hariçten para almaya ihtiyaç hissettirmemişlerdir. Hasan Beyefendi öyle zamanlar olmuş ki yirmi-beş milyonu, otuzmilyonu taşın dibinden çıkarmıştır. (Handeller)

ALİ SAİB B. (Kozan) — Maliye Vekilinin definesi var.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Bugün memleketin en mübrem bir ihtiyacını, memleketin esasını teşkil eden zürrain ihtiyaçlarını bertaraf etmek için hiç zannetmem ki muktedir Hasan Beyefendi yüzbin liranın karşısında aciz kalsınlar. Hasan Beyefendi buyuruyorlar ki Ruslardan birçok alât ve edavat kalmıştır. Hasan Beyefendiye derim ki vilâyatı şarkiyede bulunan bu alâtı edevatı ziraiyenin hepsi çamurlar içerisinde, yağmurlar altında, ıkarlar altında çürümüştür. Bugün onlardan eser kalmamıştır. Oradan gelmiş zevatın kâffesini işhad ederim. Ona binayı ümidetmek katiyen doğru değildir. Efendiler! Emin olunuz ki sizin faaliyetinizin istikametini sizin alacağınız revişin vaziyetin mahiyetini bugün zürra hakkında ibraz

edeceğiniz tarzı alâka ile ispat edeceksiniz. Efendiler! Unutmayınız ki memleketin başında bulunan bir zat, bu memleketi temsil eden zat buradan «bu memleketin efendisi çiftçidir» demıştır. (Alkışlar) Unutmayınız ki bu Devlet ve teşkilât halk teşkilâtı demektir. Halk Devleti demek çiftçi Devleti demektir. Memleket için halk için, çiftçi için alât ve adevatı ziraiye için yüzbin lirayı bulmamak bizim için eseri zaıftır. Efendiler! Siz karar veriniz, kararınız karşısında Heyeti Vekile de, encümenler de düşünürlük ve bulurlar. Bu memleket için bu yüzbin lira hiçtir. Bu memleket içerisinde bunu bulurlar. Nasıl ki altıyüz bin lirayı dün ile bugün arasında buldular.

MEHMED VASFİ Ef. (Bolu) — Efendiler; şimdiye kadar bu mesele için iki defa kürsiye çıktım. Milletin en kıymetli zamanlarını zayi etmeyi hiç arzu etmem. Lâkin maatteessüf bu mesele için tekrar şu kürsiye çıkıyorum. İkiyüz bin liranın alâtı ziraiyeye tahsis edilmesi hakkındaki mütalâtımı Heyeti Celilenizin takdirine bırakarak ayrılmıştım. Muvazenei Maliye Encümeni bu teklifi doğru bulmuş olacaktı ki tamamen tasvib ediyorlar ve ikiyüz bin liranın kabulünü Heyeti Celileye teklif ediyorlar. Hiç şüphe yok ki Heyeti Umumiye de kabul edecektir. Belki Maliye Vekili Beyefendinin bir sözlerine cevap vermek için bütçenin mevzuubahs olduğu bir zamanda ve aktarı cihana bütçeyi tevzin ettiğimizi ilân ettiğimiz bir sırada böyle yüzbin, ikiyüz bin, üçyüz bin gibi mebalîği cesimeyi bir anda sarf ederseniz bütçenin tevzini nerede kalır diye buyurdular. Şundan emin olmalıdır ki bu ikiyüz bin lirayı masraf olarak bütçeye vaz'etmek teklifinde bulunan arkadaşlarımızdan hiçbirisi bütçenin tevazününü ihlâl etmek, Hükümetin vaziyetini bundan dolayı işkâl etmek gibi bir şey tasavvur etmemişlerdir. Yalnız şu nu sorarım ki bütçe milleti yaratmaz, bütçeyi millet yaratır. İşte bu noktai nazara binaen arkadaşlar; milletin ihtiyacı olan alâtı ziraiyeyi temin için bu ikiyüz bin lirayı teklif etmişler idi ve Heyeti Celile de buna muvafakat etmişti. Onun için çok rica ederim ve çok söylemeyeceğim çünkü demin arz ettiğim gibi zaman kıymetlidir. Bu ikiyüz bin lirayı ikiyüz bin lira olarak encümenin teklif ettiği veçhile kabul edelim ve bu işe hâtime verelim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüştane) — Efendim her işte olduğu gibi burada dahi takdir Heyeti Celilenindir. Heyeti Celile neye karar verirse o olur. Fakat ben deniz açık olarak Heyeti Celilenize arz ettim ki bu paranın az bir zaman zarfında derhal ve nakden tediye edilmesi için her türlü tedabire tevessül edeceğimizi ve kısa bir zamanda bunu sarf edecek dairenin emrine âmade bulduracağımızı arz etmiştim. İkincisi; bu yüzbin lira meselesine gelince; bu yüzbin lira Heyeti Celilenin şayanı müzakere gördüğü takrirlerden hariçtir ve Muvazenei Maliye Encümeninde bir arkadaşımızın teklifi üzerine maddeye bu yüzbin lira ilâve edilmiştir. Böyle her müzakere üzerine tahsisatın tezyidi yolunda ittiha-zı mukarrerat etmek endişesi bendenizi Heyeti Celileniz huzurunda bâzı mâruzatta bulunmaya mecbur etti. Buyuruluyor ki bütçe üzerinde durmak ve memleketin hakiki ihtiyaçlarını onun haricinde bırakmak hayat için, ihtiyacı memleket için, memleketi yaşatmak için, umuru Devleti tanzim için esaslı bir tedbir değildir. Efendiler! Varidatımızı, masarifatı umumiyesini, arkadaşların bu arzu ettikleri teşkilâtı, tesisatı idare edecek mahiyette olduğunu görmediğimiz içindir ki, mevcut para ile bu memleketi idare etmek prensibini takibedeceğiz diye Heyeti Celilenize mâruzatta bulduk Bugünkü müzakere de, bütçenin tahsisatı umuniyesinin haricinde bir tahsisatı munzamma müzakeresidir. Memleketin masrafı yalnız bu değildir ve ziraat için sarf edilen para da bundan ibaret değildir. Bir İktisat Bütçesi vardır. Ve bu bütçenin masarifi daimesi vardır ve mevzuu müzakere olan hizmet için muayyen ve sabit fasıllar vardır. İki üç gün sonra ikinci altı aylık Tahsisat Kanunu müzakere edilirken Heyeti Celileniz bu fasıllardaki miktarlar hakkında tevakkuf edecek, belki fazladır veya noksandır diyecektir. Bir Tahsisat Kanunu müzakere edilirken bütün ihtiyacı birden düşünerek kanunla onları halletmek, zannederim ki, doğru bir şey değildir. Çünkü sarfiyatı yaparken aynı zamanda varidatı da göz önünde bulundurmamız lâzımdır. Efendiler, nihayet makina için bu yüzbin lira üzerinde tevakkuf ettiniz. Efendiler! Bu para ile kaç makina alabileceğiz? Elli makina alabileceğiz. Bir makina yirmi adama verilmez.

Bu para ile nihayet elli adama memnun ederiz. Halbuki bu tahsisatın mevzuu bu değildir. Bu tahsisatın mevzuu muhtacolan zürraa alelacele bir yardım etmekten ibarettir. Memlekete getirilecek makinaların taviz suretiyle tevziatı Devlet bütçesi ile mi olacak? Ziraat Bankası mı yapacak? Yoksa ayrıca şirketlerle mukavelât mı akdedilecek? Zannederim ki bunun mevzuu böyle âcil bir Tahsisat Kanunu değil, bunlar bütçenin müzakeresi esnasında görüşülecek meseledir. (Çok doğru sesleri)

Efendim! Bu yüzbin lira yüz milyonluk bir bütçe için ehemmiyetsizdir veya ehemmiyetlidir meselesi başkadır. Maksadımız nedir? Maksadımız, zürraa eline her hangi bir sebeple fazla sermaye geçsin değil mi? Bunu müdafaa eden zevatın arzuları budur, zannederim, arzularında hiç ayrılık gayrılık yoktur. Biz zürradan yüzbin lira değil altıbuçuk milyon liralık tekâlifi millîye aldık ve zürraa bizde bu kadar matlubu vardır. Evvelâ kendi parasını kendisine verelim. Bunun için de üç milyonluk bir tahsisat aldık. Üçbuçuk milyon lirası açıktır. Bu da yarım, öbürğün mevzu-bahsolacaktır. Taviz neye verelim? Kendi parasını verelim.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Bu para ne zaman verilecek?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim bir tahsisat alınır. Onu muayyen zaman zarfında sureti tediyesi temin edilir. Zürraa bu kadar matlubu varken, bizim onlara tavizan tevziat faslını açmamızda faide görmüyorum. Köylünün tekâlifi millîyeden matlubu var, vesaiti nakliyeden matlubu var ve daha diğer birçok hususattan matlubu vardır. Eğer paramız varsa bu parayı vermek icabediyorsa zürraa kendi parasını kendine vermek suretiyle tesviye edelim (Çok doğru sesleri)

Demin arkadaşlardan biri istikrazdan bahis buyurdular. Masarifi daime için, Devletin bâzı maâşat ve masarifatı daimesi için istikraz akdetmeye sureti katiyede taraftar değiliz, (Alkışlar) Arkadaşlar. İera Vekilleri Reisi Muhteremi Beyefendi beyanatında Meclisi Âlinize arz ettiği gibi istikraz ancak Umuru Nafia için, her hangi muayyen hizmet için, yani tesisatı nafia için, bugün sarf edip yarım para alınacak tesisatı müfide için esaslı işler için olabilir ve o vakit belki

istikraz düşünebiliriz. Fakat bugün onu da düşünmüyoruz. Bir teklif gelir, bir şirket çıkar, der ki : Biz şu işi şu şart altında yapacağız. İşte o zaman istikraz akdetmeye, bu suretle taahhüdü maliye tazammun edecek işler için belki taraftar oluruz. Ve o zaman icabederse istikraz akdederiz. Fakat masarifi âdiye için Devletin Hükümetin idareyi dâimesi için bütçe açıkları için istikraza sureti katiyede taraftar değildir.

Efendiler, istikraz memlekete para getirir. Fakat unutmuyalım ki, bizim gibi muvazenei iktisadiyesi tekemmül etmeyen memleketlere gelen para faizi ile amortisi ile nihayet 17 - 18 sene zarfında aynen gider fakat 70 sene 80 sene veya 99 sene mütemadiyen faizleri ödenir.

MUSTAFA B. (Tokat) — Meydanda, meydanda!...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Bu husus hakkında Heyeti Celilenize ayrıca mâruzatta bulunacağım. İstikrazlar bize şimdiye kadar ne ağırlık teşkil etti, ne gibi faide temin etti, ne gibi taahhüt altına girdik ve bundan mütevellit ne gibi zararlar hâsıl olmuştur. Bunu ayrıca Tahsisat Kanununda Heyeti Celilenize arz edeceğim. Bugün mevzuubahsolan mesele, Heyeti Celileniz kanuna yüz bin lira ilâvesi hakkında ortaya bir takrir vaz'etti ve bunu iki yüz bin lira yaptı. Bendeniz evvelce Heyeti Celilenize bu paranın derhal tediye edileceğini arz etmiştim. Fakat her teklif üzerine bu tahsisat büyüdü ve büyüyor. Binaenaleyh birçok borcumuz vardır. Harbin henüz bütün yaralarını sarımadık, kapatamadık. İhtiyaç içerisindeyiz daha aşarın eibayet zamanı yeni geliyor bu para, bu tahsisat alınsa dahi olabilir ki, bu yüz bin lira vakit ve zamanı ile tediye edilemez. Tediye edilse bile mutlaka bir kısım maasım tedahülde kalmasını muciptir ve bugün için de buna ihtiyaç yoktur. Şimdi Heyeti Celileniz tesbit ettiğiniz kanun üzerinde kararınızı verirsiniz. Gelecek altı aylık tahsisat lâyihasını müzakere ederken, varidatımızı, masarifâtımızı müsait görürsek ve tekrar böyle bir tahsisat icabederse o zaman daha açık ve katî karar vermiş oluruz. Binaenaleyh takdir Heyeti Celilenizindir.

İZZET ULVİ B. (Afyon Karahisar) — Efendim, hayvanat meselesinde diyorsunuz ki; iki yüz bin lira çoktur, falan... Güzel ve çok olabilir, az olabilir. O Heyeti Celilenin takdirine kalmıştır. Tohumluk bugün zürram eşeddi ihtiyacı olan bir

şeydir. Acaba tohumluğu saçmak için hayvanata ve makinaya da ihtiyacolduğunu kabul ediyor musunuz? Bendenizce tohumu saçmak için hayvana da, makinaya da tohum kadar ihtiyaç vardır.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim! Bu hayvanat nerededir? Hazır mıdır? Nereden mübayaa edilecek ve nasıl tevzi edilecektir? Memleket dâhilinde zannediyorum ki, hayvan miktarının derecesini biliyoruz. Bu yüz bin lira ile hayvanı dışardan getireceğiz ve zamanında yetiştirip tevzi edeceğiz. Eğer böyle bir tedbir alınacaksa, bunu arz ediyorum, bu, yüzbin lira meselesi değildir. Bu umumi bütçenin müzakeresinde düşünülecek mesailendir. Memlekete hayvan elbette lâzımdır. Fakat hayvan tevzi etmek için Ziraat Bankasının zaten usul ve kanunu müsaittir. Fakat bu kanunla biz ne yapıyoruz? Bugün bu kanunla mahiyeti itibarıyla Ziraat Bankasını takviye ediyoruz. Ahalîye muavenet yap diye bir de şart koşuyoruz. Zaten Ziraat Bankası bunu yapabilir.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Bir sual soracağım, müsaade ediniz. (Müzakere kâfi sesleri)

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Encümen namına söz istiyorum.

REİS — Efendim Ferid Bey encümen namına kısa izahatta bulunacaklar.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim! Maliye Vekili Beyefendi başlıca üç mesele üzerinde izahatta bulundular. Bunlardan birisi kısmen Heyeti Celileniz ve kısmen encümen tarafından itası teklif edilen ikiyüz bin liranın ki, bunun yüz binini kabul buyurdular, zannedirim. İfadelerine göre diğer yüz bin liranın vehi tediyesi için de Tahsisat Kanunu ile beraber mütalâa olunması daha muvafık olacağını beyan buyurdular. Malûmuâliniz bu bir Tahsisat Kanunudur ki müzakere ediyoruz. Bir de alelîtlak altı aylık devairi hükümetin masarifâtını temin etmek üzere Muvazene Encümeninde bütün devaire aidolmak üzere bir kanun vardır ki derdesti müzakeredir. O tetkik edildikten sonra Heyeti Celilenize takdim edeceğiz. Fakat Heyeti Vekile tarafından tevdi edilen lâyihai kanuniye mucibince bu Tahsisat Kanununun fusul ve mevaddı Heyeti Celilenize uzunuzadıya müzakere edilmeyecek. Fakat top-tan bir tahsisat olmak üzere geçecektir. Heye-

ti Vekilenin teklifi budur. Heyeti Celileniz bunu ya kabul eder veya etmez. O da ayrı bir meseledir. Şimdi efendiler! Bu yüz bin veya ikiyüz bin lirayı bendeniz ayırmıyorum. Çünkü mesele ikiyüz bin lira meselesidir. İkiyüz bin lirayı hangi kanunla müzakere edelim? Bu encümende de şimdi mevzuubahsoldu. Her iki kanunla da müzakere ihtimali vardır. İktisat Vekâletinin bütçesinin bir faslında da müzakere edilebilir. Fakat encümen müzakeratı esnasında dedi ki o faslında müzakeresi lâzımgelse bile o müzakere edildikten, kanunun mazbatası ve sairesi tanzim edilip Heyeti Celilenize geldikten ve müzakeresine başlandıktan sonra şüphesiz bir günde, iki günde çıkması ihtimali yoktur. Çünkü 40-50 milyon liralık bir bütçe demektir. Bunlar Meclisi Âlinizce kabul ve tasvibedilinceye ve mevkii tatbika konuluncaya kadar uzun bir müddet geçmesi zaruri bulunduğu cihetle encümeniniz zaten derdesti müzakere olan tohumluk ve yemeklik faslına, hulâsa muhtacını zürraa muavenet faslına bir madde suretiyle bunun ilâve edilmesini daha ziyade muvafık buldu. Çünkü iki kanunun kabulleri arasında on günlük müddetin - ki şüphesiz bundan ziyade olacaktır lâakal diyorum - encümen, bu müddetin müruru lâzımgelceğini düşündü. Binaenaleyh bu kanunla yüz bin veya hut ikiyüz bin liranın müzakeresinin kabul edilmesini muhtacını zürraa menfaati noktai nazarımdan daha muvafık görüyorum. (Çok doğru sesleri) İkinci mesele, Maliye Vekili Beyefendi «bu parayı zürraa vereceğimize, çift hayvanatı veya makina satınalacağımıza zürraa esasen Devlette olan matlubatını tediye edelim» buyurdular. Efendiler! Zürraa Devletten olan matlubatının tediyesi meselesiyle bu mesele arasında zannederim ki azım fark vardır. Hem de zürraa Devletten olan matlubatını tediye etmiyelim diyen yoktur. Onun tediyesini istilzam eden masarifi Heyeti Celilenize arz edecek olursak tabiidir ki kemali memnuniyetle tetkik ve müzakere edilecektir. Fakat bugün mevzuubahsolan mesele; zürraa kimbilir ne zaman verilecek olan matlubatı meselesi değildir. Memleketin ziraat noktasından çiftçinin muhtaç bulunduğu şey, alâti ziraiye veyahut çift hayvanatının tedariki meselesidir. Şüphesiz ki teşekküre şayan bir şekilde verilecek olan bu paramın zannederim ki bu meseleyle

alâkası yoktur. Binaenaleyh Heyeti Celile ya yüz bin veya encümenin tesbiti veçhile ikiyüz bin lirayı kabul buyurursa şüphesiz ziraatin terakkisi ve zürraa temini ihtiyacı noktai nazarımdan daha faydalı bir tariki bir şakki ihtiyar etmiş olur.

Şmidi yüz bin liranın iki yüz bin lira olması na gelince; Maliye Vekili Beyefendi encümenin teklif ettiği iki yüz bin lirayı bertaraf ederek Heyeti Celilenin teklif ettiği yüz bin lirayı kabul etmek arzusunda bulunduğunu izhar buyurdular. Efendiler! Encümenin ilâve edip de Heyeti Celilenize kabulünü teklif ettiği yüz bin lira dahi ilâve edildiği takdirde ele geçecek olan bu iki yüz bin lira zannederim ki, ihtiyacı hazıranın en cüzi bir kısmını telâfi edecektir. Farz ediniz ki, makina alınmayacaktır, hayvan alınacaktır. Efendiler! 200 bin lira ile, kaç çift hayvan tedarik edilebilir? En ucuz bir fiyatla alırsa nihayet iki bin çift ve biraz daha yüksek fiyatla alırsa bin çift hayvan alınabilir. Yani bu iki yüz bin lira ile alınacak hayvan bin çift ile iki bin çift arasındadır ve bu ancak bir ianeden ibarettir. Bendeniz öyle zannediyorum ki, bütçemizin vaziyeti hazırası itibariyle, yüz bin veya iki yüz bin lira mühim bir fark teşkil etmez. Binaenaleyh ortada bir mesele yoktur. (Bravo, sesleri) Hattâ şunu da arz edeyim. Bu kanun Muvazenei Maliye Encümeninin karşısına gelip de tetkik edildiği zaman, Muvazenei Maliye Encümeni, vazifesinden olmak üzere Maliye Vekiline bunun karşılığı hangi taraftan tedarik edilmiştir? Diye bir sual iradetti. Yani Muvazenei Maliye Encümeni bu noktai nazardan Maliye Vekâletinin bu parayı nereden ve ne surette tedarik edeceğini sormuş ve cevap almıştır. Maliye Vekili Bey dediler ki : Şüphesiz bu beş yüz bin lira bütçe içerisinde bir tarafa konur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Ferid Bey! Fakat beş yüz bin lira içindir.

FERİD B. (Devamla) — Evet efendim. Bu beş yüz bin bir tarafa konur dediler. Bu pek doğrudur. Fakat yine efendiler! Heyeti Celileniz pekâlâ derhâtır buyururlar ki, aradan henüz üç saat geçmedi. Kendileri burada beş yüz bin lirayı teklif buyurmuşlardır. Demekki beş yüz bin lirayı ne suretle muvazenenin içerisinde ithal edeceklerini düşündükleri gibi ikinci bir beş yüz bin lirayı da yine kendileri teklif ettikleri için

elbette bunu da nereye vaz'edeceklerini düşünerek Heyeti Celilenize bu tarzda bir teklifte bulunmuşlardır. Buna mukabil Heyeti Celileniz 100 bin lira teklif etmiştir ve Muvazenei Maliye Encümeni de ihtimal ki, bir kusur olarak yüz bin lira daha ilâve ve miktarı o suretle tesbit etti. (Müzakere kâfi sesleri) Müsaade buyurunuz efendim. Bu paraya beş yüz bin lira ilâvesinin muvazenede bir zarar iras etmiyeceği suretinde Maliye Vekâleti tarafından beyanatta bulunulduktan sonra yalnız orta yerde kalan bu biçare öksüz Muvazenei Maliye Encümeninin yüz bin lirası mıdır? (Handeler) Binaenaleyh Muvazenei Maliye Encümeni öksüz değildir.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Prensip...

FERİD B. (Devamla) — Ortada prensip meselesi yoktur. Beş yüz bin lirayı veren Maliye Vekili Beye o beş yüz bini bir milyona iblâğ ettiklerinden alenen teşekkür ederim. Fakat merhamet buyursunlar! Muvazene noktayı nazarımdan beş yüz bin lira için düşünmeyip yalnız yüz milyon lira içerisinde yüz bin lira için mi düşündüler? Zannederim ki, bu 100 bin lirayı bir mesele yapmak Maliye Vekili muktediri için kendisine hâsolacak bir hareket ve tâbiye değildir.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Efendim! Şimdi encümen Reisi arkadaşımız Ferid Beyefendinin ifadâtından anlaşılacağına göre bu mesele, bir hatırı meselesi olarak meydana gelmiştir. Hükümet beş yüz bin liralık bir kanun ile Heyeti Âliyenize gelmiştir. Filvaki bu sene bâzı vilâyatı garbiyede kuraklık dolayısıyla mahsulât fevkalâde noksandır. Bunlara yardım olmak üzere Hükümet Ziraat Bankasına olan borcuna mahsuben defaten beş yüz bin lirayı Ziraat Bankası vasıtasıyla ve tavizan tohumluk tevzi etmek suretiyle vermeyi teklif etmiştir. Geçen Perşembe günü müzakeratta Heyeti Umumiyenin hemen müttefikan denecek bir şekilde gösterdiği temayül üzerine Maliye Vekili Muhterem Refikımız Hasan Bey yine Ziraat Bankasına, borcuna mahsuben daha beş yüz bin lira ilâvesine muvafakat etmiştir. Filvaki efendiler! Hükümet Ziraat Bankasına olan borcunu bugün, yarın tediye etmek mecburiyetindedir ve Heyeti Celilenizden bugün, yarın tahsisat talebinde bulunacaktır. Onun için Maliye Vekili Bey

beş yüz bin lira daha kabul etmiştir. Fakat Maliye Vekili beş yüz bin lirayı kabul etti. Heyeti Celileniz de İzzet Ulvi Beyin bir takrirî üzerine yüz bin lirayı kabul etti. Muvazenei Maliye Encümeni de yüz bin lira daha ilâve ediyor. Şimdi niçin Maliye Vekili Bey ilâve etsin de biz hiç ilâve etmiyelim gibi oluyor. Müzayede şeklini alıyor. Halbuki mesele bir müzayede, bir müsabaka meselesi değildir.

NEYAZI B. (Mersin) — Hiç de öyle değildir.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Beyefendi Hazretleri! Zatiâliniz dediniz ki, alâtı ziraiye ihtiyacını temin için 4 milyon liraya ihtiyaç vardır. Şimdi ilâve edilecek bu yüz bin lira kâfi midir? (Değildir, sesleri) Binaenaleyh bu para ne olacaktır? Kaç kişinin elinde kalacaktır? Bendenize kalırsa yalnız Adana Ovasını son terakkiyatı asriyeye göre, tamamıyla zer'edebilmek için on milyon lira, yirmi milyon lira dökerseniz yine yeri vardır.

BİR MEBUS — Para buluncaya kadar bekliyecek miyiz?

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Efendim, müsaade buyurunuz! Eğer Ahmet Bey biraderimizin zannettiği gibi Maliye Vekili Beyefendi taşın altından 25 milyon, 30 milyon lira çıkaracak olursa ve buna Heyeti Âliyeniz kaani olacak olursa o zaman bizim bir diyeceğimiz yoktur. O halde hiç beklemiyelim, derhal Maliye Vekili Beyefendiden rica edelim, taşın altından yirmi milyon lirayı çıkarın, derhal tevzi edelim. (Alkışlar)

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Ona yalnız Ahmed Bey kaanidir.

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Fakat Maliye Vekili Bey diyor ki, beş yüz bin lirayı bankaya olan borcuna mahsuben belki temin edebilirim. Fakat istediğiniz yüz bin lirayı temin edemem, bu açık kalacaktır, diyor. Sonra yüz milyon liralık bir bütçe içerisinde yüz bin lira nasıl olsa temin olunur. Böyle bir mülâhaza nasıl vârit olabilir? Madem ki, dedikleri gibi yüz bin lira temin olunuyor; bir yüz bin lira daha temin edelim, üç yüz bin lira olsun. Diğer bir arkadaşımızın hatırı için buna yüz bin lira daha ilâve edelim, dört yüz bin lira olsun. Ferid Bey biraderimiz, bu tahsi-

sata ilâve ettiğimiz yüz bin lira ile çiftçilere olan borcumuzu ödemek için verilen tahsisat arasında bir münasebet yoktur diyor. Bu, başka paradır öteki de başka meseledir diyor. Hayır, mesele aynıdır. Çünkü vâridatımız muayyendir ve mahduttur. Lâstik gibi çekilip uzanacak değildir. Eğer bu yüz bin lirayı buraya verecek olursak vereceğimiz para eksik kalacaktır. İş böyle değildir. Bunun diğer mesele ile gayet sıkı münasebeti vardır. Başka türlü olamaz. Çünkü varidatımız mahdud ve muayyendir. Binaenaleyh bu yüz bin lirayı buraya verecek olursanız öteki yüz bin lirayı elinde senedi olana veremiyeceksiniz demektir. Bunun arasındaki münasebet gayet bâhir ve açıktır. Nasıl olabilir ki aralarında münasebet olmasın. Binaenaleyh efendiler! Usulü müzakere meselesi dolayısıyla söz alan arkadaşların sözlerinden işittim ki biz Muvazenei Maliye Encümenine kırk üç milyon lira ile gitmişiz ve Muvazenei Maliye Encümeni gayet sahi davranmış, bir vekâlete 600 bin lira, diğer bir vekâlete 500 bin lira daha ilâve etmiş. İlâve edebilir. Şimdi de Meclisi Âliniz yüz bin liralık tahsisatı bir tahrir dolayısıyla kabul ediyor ve Muvazenei Maliye Encümeni buna daha yüz bin lira ilâve ederek ikiyüz bin lira ile buraya geliyor. Zannedersen prensip noktai nazarımdan bu usulde gidecek olursak, yahut varidatı düşünmiyerek sarfiyatı tezyidedecek olursak bu suretle birçok haklı olarak yapmakta olduğumuz masarifatın açık kalması veya aylarca memurinin, jandarmanın, polislin, şunun, bunun birkaç ay maasız kalmaları ile neticelenecektir.

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Fethi Beyefendi, onu tahsisat meselesinde müzakere ederiz.

ICRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSİ ALİ FETHİ B. (Devamla) — Tahsisat koyacak olursanız diğer bir eihetten o parayı temin etmek için varidat kanunlarına zam yapmak icâbeder. Yoksa Maliye Vekili Bey bu tahsisatı temin edemem dediği zaman bu tahsisatı zannederseniz o, yalnız kâğıt üzerinde kalır, tediye olunamaz ve umuru maliyemizde teşevüşten başka bir netice vermez. Bu itibarla eğer Muvazenei Maliye Encümeni ve Muvazenei Maliye Encümeni ile beraber Heyeti Celileniz bu zammiyata mukabil vergiler vaz'ederse, ondan sonra hâsil

olacak zam en mübrem olan ihtiyacatımızı temin edecek surette varidatını temin ederse o zaman yapılabilir. Yoksa varidat belli olmadan masrafları tezyidetmek kârı âkıl değildir zannedirim. (Müzakere kâfi sesleri)

REİS — Kifayeti müzakere hakkında tahrir var efendim.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir; reye vaz'ını teklif ederim.

Giresun Mebusu
Hâcım Muhiddin

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Alât ve edevatı ziraiye için yüz bin liranın kabulünü ve maddenin o yolda tashihini teklif ederim.

Mardin Mebusu
Necib

REİS — Müsaade buyurunuz efendim, evveleminde kifayeti müzakereyi reyi âlilerine vaz'edeceğim. Müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. müzakere kâfi görülmüştür efendim. Reye vaz'edilecek şey madde değildir, miktardır. Heyeti Celilenizin nazarı mütalâaya aldığı tahrirre ait miktarı reyi âlinize arz edeceğim. Muvazenei Maliye Encümeninin tezyidettiği yüzbin liralık bir miktar var, onu da reyi âlilerine vaz'edeceğim. Kabul buyurursanız madde o surette tashih edilecektir. Lâyihanın bu surette tesbitini Muvazenei Maliye Encümenine teklif etmiştik. Nazarı itibara alınan tahrir veçhile yüzbin liranın kabulünü reyi âlilerine vaz'ediyorum. (Anlaşılmadı sesleri) Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir, efendim. (Kabul edilmedi, sesleri) Nazarı itibara alınan yüz bin liralık tahririn teyidini reyi âlilerine vaz'ettim, kabul buyurdunuz.

NİYAZİ B. (Mersin) — Tâyini esamiyle reye vaz'ediniz görülecektir ki, ekseriyet yoktur. Kabul edilmemiştir.

REİS — Efendim, hakkı takdir Riyasete aittir, on beş imzalı tahrir olmazsa Riyaset tâyini esamiyle reye vaz'edemez.

NİYAZİ B. (Mersin) — O halde ayağa kalkılsın. (Gürültüler) Ekseriyet yoktur.

REİS — Niyazi Bey, zatîâlinize ihtar ediyorum. Riyasetin hakkına tecavüz etmeyiniz. İhtar ediyorum.

NİYAZI B. (Mersin) — Hakka tecavüz etmiyorum. Hakkı söylüyorum.

REİS — Efendim, birinci maddeye yüz bin liranın ithalini kabul buyurdunuz. Maddeyi o suretle tashih ve kıraat ediyoruz :

Muhtacîni zürraa tavizan tohumluk ve çift hayvanatı ve alâtı ziraiye verilmek için tahsisat itası hakkında Kanun

Madde 1. — «Maliye Vekâletinin 1339 senesi bütçesinde (Ziraat Bankasının İstanbul ajansına tediyat) namı ile açılacak faslı mahsusuna dokuz yüz bin lira tahsisat vaz'olunmuştur.»

REİS — Birinci maddenin bu şekilde tadilen kabulünü reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Birinci madde tadilen kabul edilmiştir, efendim.

Efendim, ikinci maddenin selkü raptı hakkında tashih vardır. Onun da bir kere okuyalım, badehu reyi âlinize arz edeceğim.

Madde 2. — «Maliye Vekâletinin 1339 senesi bütçesinde (meccanen tevzi olunacak tohumluk ve yemeklik bedeli) namı ile mevcut «99 - A» faslına iki yüz bin lira tahsisatı munzamma vaz'edilmiştir.»

REİS — Bu maddeyi de tadili veçhile reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. İkinci madde kabul edilmiştir, efendim.

Efendim! Üçüncü maddenin son fıkrasında dahi yüz bin liranın kabulü dolayısıyla bir tadil vardır. Maddeyi tekrar okuyorum :

Madde 3. — Birinci madde mucibince Ziraat Bankasına verilen dokuz yüz bin lira ile mahallî tevzii İktisat Vekâletince tâyin edilmek üzere muhtacîni zürraa tavizan sekiz yüz bin liralık tohumluk ve yüz bin liralık çift hayvanatı ve alâtı ziraiye verilecektir.

REİS — Efendim, bu maddeyi de tadil veçhile reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Diğer maddeler zaten kabul edilmişti. Heyeti umumiyesini tâyini esami ile reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler beyaz, kabul etmeyenler kırmızı rey vereceklerdir.

Efendim. Reylerini istimal etmiyen rüfeka lütfen istimal buyursunlar. İstihsali âra hitam buldu.

İstihsali âra neticesini arz ediyorum. 138 âza reye iştirak etmiş. 133 kabul, 2 müstenkif, 3 ret var. Binaenaleyh, nıسابı müzakere mevcudolmadığından celsei âtiyede tekrar reye vaz'edilmek üzere ruznameye alınmıştır.

Pazartesi günü öğleden sonra bir buçukta içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 6,5

